

3350

Bibliothek
M. Schwarz

JAHRBÜCHER

0570-7 (Anhang): 72-88, 1860

DER

K. K. CENTRAL-ANSTALT

FÜR

METEOROLOGIE UND ERDMAGNETISMUS.

VON

KARL KREIL,

DOCTOR DER PHILOSOPHIE, RITTER DES ÖSTERREICHISCH-KÄSFERLICHEN FRANZ-JOSEPH-ORDENS, DIRECTOR DER KAISERL. KÖNGL. METEOROLOGISCHE-MAGNETISCHEM CENTRAL-ANSTALT UND PROFESSOR DER PHYSIK AN DER K. K. UNIVERSITÄT ZU WIEN; WIRKLICHES MITGLIED DER KAISERLICHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN ZU WIEN; EHRENMITGLIED DER KAISERL. KÖNGL. GESELLSCHAFT DER ARZTE ZU WIEN; WIRKLICHES MITGLIED DER PHYSICALISCHEN GESELLSCHAFT ZU CAMBRIDGE IN ENGLAND, DES VEREINES „LOTOS“ IN PRAG, DER ACCADEMIA OLIMPICA IN VICENZA, DER NATURFORSCHENDEN GESELLSCHAFT IN EINDEN; MITGLIED DER KÖNIGLICH-BÖHMISCHEN GESELLSCHAFT DER WISSENSCHAFTEN, DER KAISERL. KÖNGL. PATRIOTISCH-ÖKONOMISCHEM GESELLSCHAFT, DES VEREINES ZUR ERHÄLTERUNG DES GEWERBEGEISTES ZU PRAG UND DER METEOROLOGISCHEM GESELLSCHAFT VON FRANKREICH, DER KAISERL. KÖNGL. GEOGRAPHISCHEM GESELLSCHAFT IN WIEN; AUSWÄRTIGEM MITGLIED DER BOTANISCHEM GESELLSCHAFT IN REGENSBURG; CORRESPONDIRENDEM MITGLIED DER GESELLSCHAFTEN DER WISSENSCHAFTEN ZU GÖTTINGEN UND MÜNCHEN, DER GESELLSCHAFT FÜR ERDKUNDE ZU BERLIN, DER ASTRONOMISCHEM GESELLSCHAFT ZU LEIPZIG, DES BRITTISCHEM VEREINES ZUR FÖRDERUNG DER WISSENSCHAFTEN, DER INSTITUTE DER WISSENSCHAFTEN UND KÜNSTE ZU MAILAND UND VENEZIA, DES VEREINES FÜR SIEBENBURGISCHE LANDESKUNDE IN HERMANNSTADT UND DER MAHRISCH-SCHLESISCHEM GESELLSCHAFT DES ACKERBAUES, DER NATUR- UND LANDSKUNDE.

VII. BAND. — JAHRGANG 1855.

(MIT 1 LITHOGRAPHIRten TAFEL.)

HERAUSGEgeben DURCH DIE KAISERLICHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN.

WIEN.

AUS DER KAISERLICH-KÖNIGLICHEN HOF- UND STAATSDRUCKEREI.

1860.

IN COMMISSION BEI K. GEROLD'S SOHN,
BUCHHÄNDLER DER KAISERL. AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN.

In h a l t

des VII. Bandes der Jahrbücher für Meteorologie und Erdmagnetismus.

	Seite		Seite
Einleitung		III.	
I. Magnetische Beobachtungen zu Wien, ausgeführt an der k. k. Central-Anstalt für Meteorologie und Erdmagnetismus im Jahre 1855.		VI. Messungen des Niederschlagens	
Einleitung	3	1. Im Garten des Theresianums	99
A. Declination	3	2. An der Central-Anstalt (ständliche durch Autographen)	100
B. Horizontale Intensität	5	VII. Stündliche Beobachtungen der Richtung und Stärke des	
C. Beobachtungen der Inclination	10	Windes und Tagesmittel der Windstärke	106
D. Intensität der Gesamtkraft	13	VIII. Ozonometer-Beobachtungen	116
Vertheilung der Beobachtungsstunden	13	IX. Wasserstand der Donau bei Wien und im Wiener Canale	
Beobachtungen der Declination und Intensität	14	im Jahre 1855	119
Temperatur im Kasten des Bifilar	26	X. Temperaturen und Wasserstände im Donau-Canale und im	
Bemerkungen zu den Beobachtungen	29	Wienflusse, Quellen- und Brunnen-Temperaturen, Eisdecke	120
Monat- und Jahresmittel der Declination und Intensität im J. 1855	30	Thau- und Reifmessungen	121
II. Magnetische Beobachtungen zu Kremsmünster		XI. Aussergewöhnliche Erscheinungen	122
im Jahre 1855. Von P. A. Reslhuber.		Mehrjährige Mittel von Wien	130
(Mit einem Nachtrag von F. Lukas.)		Temperatur des Meerwassers zu Zara	133
Einleitung	33	Quelltemperatur zu Zara	136
Absolute Bestimmungen der Declination und Intensität im J. 1855	35	IV. Beobachtungen des Jahres 1855.	
Tägliche Variationsbeobachtungen der Declination und Inten-	36	Einleitung.	137
sität im Jahre 1855	40	Vergleichungen der Instrumente	139
Tagesmittel der Declination im Jahre 1855 (im absoluten Maasse)	41	I. Luftdruck.	
Resultate aus den Beobachtungen	41	Stündliche Monat- und Jahresmittel des Luftdruckes in	
I. Declination	42	Krakau	145
II. Horizontale Intensität	42	Stündliche Monat- und Jahresmittel des Luftdruckes in Senf-	
Tafeln zur Verwandlung der Scalentheile in absolute Intensität	43	tenberg	146
im Jahre 1855 von F. Lukas	48	Stündliche Monat- und Jahresmittel des Luftdruckes in Prag	
III. Meteorologische Beobachtungen zu Wien,		146	
ausgeführt an der k. k. Central-Anstalt für Meteorologie und		Stündliche Monat- und Jahresmittel des Luftdruckes in	
Erdmagnetismus im Jahre 1855.		Wien (Central-Anstalt)	147
I. Stündliche Beobachtungen des Luftdruckes und 24stündige		Stündliche Monat- und Jahresmittel des Luftdruckes in Salz-	
Tagesmittel	48	burg	147
II. Stündliche Beobachtungen der Temperatur, tägliche		Monat- und Jahresmittel des Luftdruckes zu festen Beob-	
Ableseungen des Maximum- und Minimum-Thermometers nach		achungsstunden	148
Rutherford und 24stündige Tagesmittel	60	Allgemeine Monat- und Jahresmittel des Luftdruckes	153
III. Stündliche Beobachtungen des Dunstdruckes und 24stün- dige Tagesmittel	72	Monatliche und jährliche Extreme des Luftdruckes	155
IV. Stündliche Beobachtungen der Feuchtigkeit und 24stündige		Tagesmittel des Luftdruckes	158
Tagesmittel	84	II. Temperatur.	
V. 6stündige Beobachtungen der Bewölkung und Tagesmittel	96	Stündliche Monat- und Jahresmittel der Temperatur in Prag	
		177	
		Stündliche Monat- und Jahresmittel der Temperatur in Wien	
		(Central-Anstalt)	178
		Stündliche Monat- und Jahresmittel der Temperatur in Salz-	
		burg	178
		Monat- und Jahresmittel der Temperatur zu festen Beob-	
		achungsstunden	179

	Seite		Seite
Allgemeine Monat- und Jahresmittel der Temperatur	186	Monatliche und jährliche Menge des Schnees	331
Monatliche und jährliche Extreme der Temperatur	189	Monatliche und jährliche Anzahl der Tage mit messbaren Niederschlägen (Regen, Schnee, Hagel)	332
Tagesmittel der Temperatur	199	Monatliche und jährliche Anzahl der Tage mit Regen	334
III. Dunstdruck.			
Stündliche Monat- und Jahresmittel des Dunstdruckes in Wien (Central-Anstalt)	229	Monatliche und jährliche Anzahl der Tage mit Schnee	335
Monat- und Jahresmittel des Dunstdruckes zu festen Beobachtungsstunden	230	Monatliche und jährliche Anzahl der Tage mit Nebel	337
Allgemeine Monat- und Jahresmittel des Dunstdruckes	234	Monatliche und jährliche Anzahl der Tage mit Hagel	338
Monatliche und jährliche Extreme des Dunstdruckes	235	Monatliche und jährliche Anzahl der Tage mit Gewittern	339
Tagesmittel des Dunstdruckes	240	Tägliche Menge und Form der Niederschläge	341
IV. Feuchtigkeit.			
Stündliche Monat- und Jahresmittel der Feuchtigkeit in Wien (Central-Anstalt)	264	VII. Windrichtung und Stärke.	
Monat- und Jahresmittel der Feuchtigkeit zu festen Beobachtungsstunden	265	Monatliche und jährliche Vertheilung der Windrichtung	377
Allgemeine Monat- und Jahresmittel der Feuchtigkeit	269	Stündliche Monat- und Jahresmittel der Windstärke in Wien (Central-Anstalt)	381
Monatliches und jährliches Minimum der Feuchtigkeit	270	Monat- und Jahresmittel der Windstärke zu festen Beobachtungsstunden	382
Tagesmittel der Feuchtigkeit	273	Allgemeine Monat- und Jahresmittel der Windstärke	385
V. Bewölkung.			
Monat- und Jahresmittel der Bewölkung zu festen Beobachtungsstunden	297	Tagesmittel der Richtung und Stärke des Windes	386
Allgemeine Monat- und Jahresmittel der Bewölkung	301	Tagesmittel des Wolkenzuges	426
Tagesmittel der Bewölkung	302	VIII. Ozon.	
Formen der Wolken von Tag zu Tag	320	Einleitung	444
VI. Niederschlag.			
Monatliche und jährliche Summen des Niederschlages überhaupt	326	Beobachtungen des Ozons	444
Monatliche und jährliche grösste Menge des Niederschlages binnen 24 Stunden	328	IX. Aussergewöhnliche Erscheinungen.	
V. Störungen des Luftdruckes im Jahre 1855.			
Störungen des Luftdruckes	477	Aussergewöhnliche Erscheinungen	464

Anhang.

Phänologische Beobachtungen aus dem Pflanzen- und Thierreiche

von Karl Fritsch.

	Seite		Seite
Bemerkungen	2	Register der phytophänologischen Beobachtungen an den übrigen Stationen der österreichischen Monarchie im Jahre 1855	44
Phytophänologische Beobachtungen, angestellt im k. k. botanischen Garten zu Wien im Jahre 1855	3	Belaubung und Entlaubung	44
Einleitung	3	Blüthe und Fruchtreife	50
Tägliche Extreme der Temperatur in Wien im Jahre 1855	5	Zoophänologische Beobachtungen aus der Umgebung Wiens im Jahre 1855	72
Belaubung und Entlaubung	6	Zoophänologische Beobachtungen an den übrigen Stationen im Jahre 1855	78
Blüthe und Fruchtreife	7	Phänologische Notizen aus der Vogelwelt Wiens in den Jahren 1854—1855 von Julius Finger	89
Phytophänologische Beobachtungen aus der Umgebung Wiens vom Jahre 1855	13	Ansichten über phänologische Beobachtungen an den zweiflügeligen Insecten von Dr. F. R. Schiner	96
Register der phytophänologischen Beobachtungen in der Umgebung Wiens im Jahre 1855	19	Ein Plan der Umgebung Wiens.	
Phytophänologische Beobachtungen an den übrigen Stationen in der österreichischen Monarchie im Jahre 1855	33		
Übersicht der Stationen	33		

Zoophänologische Beobachtungen

aus der Umgebung Wiens im Jahre 1855.

1. E. bedeutet erste, l. E. letzte Erscheinung, α) erste Erscheinung der ersten, β) der zweiten Periode.

	1. E.	l. E.		1. E.	l. E.		1. E.	l. E.
I. Im botanischen Garten zu Wien			Cercus sambuci	4—5	—	Grammoptera ruficornis .	22—5	—
			Cetonia aenea α)	4—5	15—7	Gymnetron graminis . .	14—6	—
			β)	11—9	3—11	Gyrinus mergus α) . .	23—3	11—6
				3—5	9—8	β)	2—7	26—10
			" aurata α)	19—9	12—11	Haltica fuscicornis . . .	4—6	23—7
						" lepidii α)	23—3	23—6
			" hirtella	3—6	—	β)	18—7	14—9
			" marmorata	16—5	—	" nemorum α)	23—3	14—6
				4—5	12—11	β)	18—7	14—9
			" metallica	17—5	6—7	" oleracea α)	18—4	17—5
				26—5	—	β)	3—7	9—10
			" stictica	13—4	—	Harpalus discoideus . .	16—4	—
				15—7	—	" distinguendus . . .	23—3	14—4
			Coutorrhynchus floralis . .	27—8	20—9	Helops lanipes	30—5	—
			Chilocorus renipustulatus . .	27—8	5—9	Hister purpurascens . .	23—3	—
			Chrysanthia viridissima . .	16—4	—	Hydropilus caraboides .	16—4	—
			Chrysomela fulgida	2—6	—	Hylotrupes bajulus . . .	3—7	—
				16—6	—	Ischnodes acuticornis . .	17—5	—
			" haemoptera	3—6	10—6	Labidostomis axillaris .	16—6	—
			Cicindela campestris	26—5	—	Lema asparagi	13—5	9—8
			Cionus scrofulariae	23—5	14—10	" 12. punctata	24—5	2—9
			Clytura laeviuscula	16—5	9—7	" merdigera	30—4	11—7
				16—5	—	Leptura cineta	24—6	—
			" 4. punctata	24—10	24—10	Licinus cassideus	14—5	—
			Clythus mysticus	8—7	6—10	Longitarsus anchusae . .	24—3	30—5
			Coccinella conglobata β) .	17—3	26—10	" verbasci⁴⁾ α)	6—5	14—7
				19—4	14—5	β)	1—8	1—9
			" dispar	23—5	14—10	Luperus flavipes	13—5	23—6
			" M. nigrum	16—5	9—7	" rufipes	17—6	—
			" mutabilis	19—7	16—9	Malachius aeneus	17—5	18—6
			" 7. maculata α)	22—8	28—9	" elegans	1—5	29—6
			" 7. punctata	5—4	26—10	Melanotus niger	24—6	—
			" 13. punctata	24—10	24—10	Meligethes aeneus	14—4	23—7
			" 14. pustulata α)	7—4	7—6	" viduatus	1—5	11—7
				19—7	16—9	Meloe brevicollis	20—3	—
			" 14. pustulata β)	20—3	—	" uralensis	7—4	3—5
			Colymbetes fuscus α)	29—7	—	" variegatus	16—4	—
			β)	29—7	—	Mordella aculeata	17—5	2—7
			Cryptoccephalus geminus	8—7	9—7	" brunnea	8—6	—
				28—6	—	" pumila	14—6	—
			" lobatus	24—6	—	Myniops variolosus	22—5	—
			" sericeus	3—7	—	Necrophorus vespillo	14—4	—
			" virens	19—7	—	Ocyphus similis β)	8—10	8—10
			Cynegetis aptera β)	16—9	—	Oedemera marginata	7—6	28—6
				4—5	16—5	Olibrus bicolor	29—4	—
			Dasytes niger	13—5	—	Omophlus lepturoides	23—5	24—6
			Dicreya beroliensis β)	18—6	—	Onthophagus coenobita	14—5	—
			Doreadion morio α)	7—4	—	Oomorphus concolor	26—3	—
			β)	16—9	—	Opatrium sabulosum	16—3	27—5
			" rufipes	18—6	—			
				8—1	8—1			
			Dryops femorata	14—6	14—6			
				18—4	10—10			
			Dytiscus marginalis	7—4	18—4			
				8—7	30—8			
			Epilachna globosa	8—5	15—6			
				19—7	—			
			Exochomus 4. pustulatus					
			Galeruca viburni					
			Gonioctena 6. punctata α)					
			β)					
			Carabus morbillosus²⁾					

¹⁾ Nicht B. olivaceus, wie in den vorigen Jahren irrigerweise angegeben war. ²⁾ Wahrscheinlich auch in den früheren Jahren und nicht C. cancellatus. ³⁾ War verstümmelt und scheint daher durch einen Vogel vertragen und im botanischen Garten fallen gelassen worden zu sein. ⁴⁾ Es schien ausnahmsweise bereits am 28. März.

	1. E.	I. E.		1. E.	I. E.		1. E.	I. E.
Otiorhynchus raucus	2) 6-7	-	Netzflügler (Neuroptera)			Immen (Hymenoptera)		
Pachyta collaris	12-10	-	Aeschna cyanea	3-6	11-11	Ammophila sabulosa 12) 2) α) β)	19-4	6-7?
Paederus littoralis	18-6	25-6	Agrion puella	7-4	-	Andrena cineraria	22-8	6-10
Pedinus femoralis	7-4	-	" virgo	28-5	30-9	" subincana	3-5	-
Phalacrus corruscus 3)	4-10	28-10	" viridis	2-6	28-6	Anthidium manicatum	29-4	-
Philonthus	15-6	1-8	Chrysopa reticulata	1-8	7-9	Anthophora pilipes	12-6	15-7
Phyllobius oblongus	23-4	-	" tenella	4-8	-	Apis mellifica	27-3	16-6
Phytoecia rufimana	13-5	-	Ephemera vulgata	14-6	-	Athalia rosae	24-3	6-10
" virescens	30-4	17-5	Libellula depressa	27-5	24-6	Bombus hortorum	22-5	11-9
Platystethus cornutus	7-6	-	" maculata	7-6	15-7	" lapidarius	16-4	10-6
Plectroscelis aridelia	17-3	-	" Röselii	4-8	11-11	" Rajellus	27-6	28-10
Psylliodes dulcamarae	16-4	-	" vulgata	2-7	11-11	Chrysis ignita	8-5	17-6
Ptinus fur	30-5	8-7	Schmetterlinge (Lepidoptera)			" Coelioxys conica	-	-
Rzizotrogus aequinoctial. 6)	16-4	4-5	Acontia Luctuosa	11-6	22-8	Cynips calicis	29-6	11-9
Scymnus frontalis	9-5	18-6	Aeronicta Megacephala	4-8	-	Hylaeus albipes	22-3	-
Telephorus elypeatus	14-5	26-5	Argynnus Latonia	13-8	2-9	" abdominalis	14-4	4-5
" dispar	13-5	1-7	Boarmia Crepuscularia	8-4	10-5	" politus	3-6	8-9
" lividus	16-6	-	Callimorpha Dominula	11-7	-	" 6. notatus	2-8	-
" rusticus	8-5	12-6	Colias Edusa	23-9	20-10	Hylotoma enodis	8-8	1-11
Tetrops praesta	12-6	17-6	Aeontia Chrysonuchellus	29-6	8-9	Monophaedrus nigerrimus	7-6	-
Trichodes aparius	10-6	28-6	Cucullia Umbraticea	30-5	6-7	Nomada Lathburniana	29-4	-
Valgus hemipterus	23-5	-	Ephippiphora Petiverana	8-9	-	Odynerus parietum	4-5	4-8
Wanzen								
(Hemiptera)								
Aelia acuminata	10-6	-	Hesperia Lineola	28-6	14-7	Pelopaeus spirifex	26-8	-
Capsus chenopodii	22-5	-	" Malvarum	2-6	10-6	Polistes hortorum	18-4	19-10
" cordiger	28-6	6-10	Hipparchia Briseis	13-8	20-8	Pompilus vitiatus	3-5	13-7 ¹¹⁾
" dalmanni	27-6	13-8	" Pamphilus	27-5	17-7	Scolia bifasciata	10-6	6-10
" fulvomaculatus	8-6	15-7	" Dispar	2-8	23-9	Sphecodes Latreillii	4-5	-
" pratensis β)	23-9	21-10	" Salicis	17-7	1-9	Vespa crabro	27-5	11-6
Corisa Geoffroyi	11-4	24-10	Liparis Dispar	14-7	-	" germanica	14-4	30-5
Corizus hyoseyami	28-6	1-10	" Adonis	17-8	7-9	" vulgaris	8-9	30-10
Cyndus bicolor	27-3	-	" Alexis	2-6	24-6	Xylocopa violacea	11-9	-
Eurydema oleraceum	12-6	19-10	" Argus	13-7	23-10	Fliegen		
" ornatum	26-5	18-6	" Corydon	4-8	7-9	(Diptera)		
Hydrometra lacustris 8)	13-7	14-9	" Spini	5-8	17-8	Bibio hortulanus	22-5	12-6
Nabis apterus	20-3	11-11	"	16-6	-	" Marei	6-5	8-6
Nabis ferus	30-5	10-6	Macroglossa stellatarum α) β)	12-6	-	Bombylius favillaceus	24-5	12-6
Nepa cinerea	4-6	-	Orgya Antiqua	4-8	-	Chironomus plumosus	13-5	-
Notonecta glauca 9)	19-3	17-11	Pontia Brassicae	1-10	13-10	" riparius	-	21-10
Pachymerus vulgaris	27-3	20-8	" Daplidice	16-4	3-6	Cyrtoneura maculata	27-5	22-6
Pentatoma baccarum	2) 2-6	10-6	" Napi et Rapae	14-7	27-8	Doros festivus	14-7	19-7
" nigricorne	7-8	12-9	Pterophorus pentadactylus	3-8	-	Echinomyia tessellata	9-8	9-9
" prasinum	26-5	-	Syntomis Phegea	3-7	25-7	Erebia tremula	8-6	29-6
" rufipes	12-9	20-10	Tortrix Lecheana	4-6	-	Eristalis aeneus	23-3	28-5
Pyrrhocoris apterus	6-3	20-10	Vanessa antiopa	14-4	16-4	" arbustorum	17-6	27-7
Ranatra linearis	10-2	-	" Atalanta	30-5	11-6	" campestris	19-4	30-10
Syromastes marginatus	24-6	-	" C. album	1-8	21-10	" floreus	19-4	18-11
(Orthoptera)								
Aeridium coerulescens	1-9	-	" Cardui	5-4	4-5	" tenax	10-6	30-7
Forficula auricularia	7-4	30-5	" Polychloros	24-6	19-4	Helophilus trivittatus	2-6	15-11
Gryllus campestris 10)	13-7	12-11	" Urticeae	16-4	19-4	Limnobia lutea	22-8	16-9
Locusta verrucivora 10)	15-5	-	Zerene Grossulariata	4-8	-	Lomatia sabaea	26-9	23-10
" viridissima	29-6	11-11	Zygaena Filipendulae	17-7	30-7	Lucilia Caesar	8-6	28-6
	13-7	-	" Onobrychis	15-7	4-8	Musea erythrocephala	4-5	28-10
				3-7	-	Nemopoda putris	7-9	19-11
							23-3	-

⁵⁾ Im Jahre 1833 Olibrus corruscus. ⁶⁾ Wurde in den früheren Jahren mit Amphimallus aprilinus verwechselt. ⁷⁾ Var. tricolor synonym mit C. danicus. ⁸⁾ Mit Einschluss der Larven. ⁹⁾ Erschien auch schon am 7. Jänner und 6. Februar vorübergehend. ¹⁰⁾ Zirpt. ¹¹⁾ Ein Exemplar erschien noch am 1. November. ¹²⁾ Ein einzelnes Exemplar erschien noch am 11. Nov.

	1. E.	I. E.		1. E.	I. E.		1. E.	I. E.
Pipiza chalybeata . . .	17-6	1-7	Adimonia tanaceti . . .	18-9	3-10	Coccinella 14. pustulata . . .	20-4	5-10
Platystoma seminatinis .	16-5	3-7	Agelastica alni . . .	25-5	5-6	Coeliodes geranii . . .	5-6	-
Sarcophaga carnaria . .	13-5	-	Agriotes graminicola . .	17-4	31-5	Copris lunaris . . .	21-5	16-7
" haematodes . . .	6-5	18-10	" sputator . . .	10-7	21-7	Corynetes violaceus . . .	18-9	15-10
Sargus euparius . . .	22-5	11-7	Amara apricaria . . .	5-6	-	Cryptocephalus bipunctat.	4-7	-
" formosus . . .	26-8	7-9	Amphimallus solstitialis .	26-6	30-6	" lobatus . .	30-6	4-7
Scatophaga stercoraria	16-4	18-6	Anchomenus prasinus . .	17-4	20-6	" Moraei . .	26-6	30-6
" β) . . .	20-9	17-11	" versutus . . .	13-4	-	" sericeus . .	9-6	6-8
Stratiomys Chamaeleon	12-6	-	Anisoplia agricola . . .	30-6	16-7	" virens . .	9-6	4-7
" strigata . . .	7-6	17-6	" austriaca . . .	13-6	31-6	Cyaniris affinis . . .	5-6	9-6
Syritta pipiens . . .	3-5	1-11	Aphodius erraticus . . .	15-5	9-6	Cynegetis aptera . . .	7-5	-
Syrphus balteatus . .	30-5	1-11	" simetarius . . .	17-4	15-10	Dermestes lardarius . . .	-	20-4
" corollae . . .	29-4	1-7	" foetens . . .	26-6	-	" murinus . . .	20-4	26-6
" mellarius . . .	18-8	28-10	" fossor . . .	21-5	21-7	Diacanthus aeneus . . .	7-5	21-5
" pyrastri . . .	17-6	-	" granarius . . .	13-4	31-5	Dorecadiion fulvum . . .	17-4	13-6
" β) . . .	18-4	31-5	" inquinatus . . .	25-5	-	" morio . . .	2-5	4-7
Tabanus tropicus . . .	25-7	23-8	" lugens . . .	26-6	24-9	" rufipes . . .	3-4?	30-6
Tipula hortulana . . .	10-6	-	" melanostictie . . .	15-5	-	Doreus parallelepipedus .	5-6	-
" oleracea . . .	23-5	28-6	" poreatus . . .	17-4	25-5	Dorytomus vorax . . .	6-4	5-6
Trichocera hiemalis .	22-5	-	" subterraneus . . .	17-4	31-5	Drapetes equestris . . .	6-4	-
" β) . . .	7-2	4-4	" β) . . .	30-6	18-9	Epilachna globosa . . .	6-4	10-7
Trichocera hiemalis .	19-10	7-11	" β) . . .	13-4	25-5	Feronia anthracina . . .	3-4	-
Krabben			Aromia moschata . . .	26-6	21-7	" elata . . .	17-4	31-5
Epeira diadema 13) . . .	5-4	-	Athous longicollis . . .	20-6	26-6	Geotrupes stercorarius .	β)	-
" α) . . .	14-4	18-6	" sputator . . .	10-7	21-7	β) . . .	24-8	27-10
Julus terrestris . . .	26-9	-	Attagenus pellio . . .	28-4	5-6	" vernalis . . .	α)	17-4
" β) . . .	1-5	18-6	Baridius coerulescens .	7-5	-	β) . . .	24-8	24-9
Oniseus armadillo . .	23-10	22-11	Bembidium celere . . .	20-4	-	Gonioctena 6. punctata . .	2-5	26-6
Phalangium opilio . . .	10-6	12-11	Blethisa multipunctata .	31-5	-	Grammoptera livida . . .	9-6	10-7
Tetragnatha extensa 14) .	24-3	-	Brachinus explodens . .	17-4	5-6	Gyrinus mergus . . .	24-4	-
" β) . . .	9-9	1-11	Bruchus canus . . .	10-7	16-7	Haltica atra . . .	10-7	31-7
Trombidium holoserice.	1-4	28-5	Byrrhus fasciatus . . .	20-5	-	" Helxini . . .	6-4	-
" β) . . .	6-10	-	" pillula . . .	20-4	31-5	" lepidii . . .	21-7	31-8
Schnecken			Carabus morbillosus . .	13-4	25-5	" nemorum . . .	13-4	2-5
Helix ericetorum . . .	18-4	26-9	" purpuraseens . .	18-9	-	" β) . . .	21-7	23-7
" hortensis . . .	23-4	20-10	" Preyssleri . . .	2-5	30-6	oleracea . . .	20-4	-
II. Im Bezirke von Schönbrunn. (Beobachter: Karl Fritsch.)			Cetonia aenea . . .	24-8	-	β) . . .	31-7	18-9
Vögel			" aurata . . .	10-9	-	Harpalus aeneus . . .	13-4	17-4
Alauda arvensis . . .	-	21-7 ¹⁾	" metalliea . . .	17-4	31-7	" azureus . . .	21-5	4-7
Coturnix dactylonans 2)	7-5	31-7	" stictica . . .	5-6	6-8	" complanatus . .	13-6	-
Cuculus canorus 3)	2-5	-	" viridis . . .	10-7	-	" discoideus . .	17-4	-
Lanius collurio 4)	28-4	-	Chilocorus bipustulatus .	13-4	-	" distinguendus . .	4-7	6-8
Reptilien			Chrysomela göttingensis .	4-7	-	" griseus . . .	18-9	-
Anguis fragilis . . .	12-5	-	" graminis . .	4-7	-	" ruficornis . . .	24-8	18-9
Bufo cinereus . . .	17-4	-	" haemoptera . .	31-8	-	" serripes . . .	13-6	--
Hyla viridis . . .	17-4	12-5	" limbata . . .	28-4	-	" tardus . . .	13-6	-
" β) . . .	24-8	5-10	" sanguinolenta . .	20-6	-	Hister inaequalis . . .	20-6	-
Lacerta agilis . . .	25-5	20-6	" Schach 5) . .	15-10	15-10	" 4. maculatus . . .	6-4	30-6
" viridis . . .	24-8	18-9	Cicindela campestris . .	20-4	-	" 4. notatus . . .	13-4	20-6
Coleoptera	12-5	-	Cionus Olivieri . . .	4-7	-	" unicolor 6) . . .	17-4	30-6
Adimonia capreae . . .	5-6	-	Cleonus albodus . . .	13-4	-	β) . . .	24-8	15-10
" haematidea . .	13-4	-	" cinereus . . .	15-5	-	Homaloplia holosericea .	4-5	-
" rustica . . .	20-6	26-6	" obliquus . . .	21-5	-	Hydrous piceus 7) . . .	31-8	-
" β) . . .	31-8	5-10	" sulcirostris . .	13-4	5-6	Hylobius abietis . . .	5-6	-
Adimonia capreae . . .	5-6	-	" punctata . . .	18-9	-	Ischnodes acuticornis . .	25-5	-
" haematidea . .	13-4	-	Clyttha laevicula . . .	9-6	31-7	Labidostomis axillaris .	5-6	10-7
" rustica . . .	20-6	26-6	" 4. punctata . . .	9-6	10-7	" tridenda . . .	9-6	4-7
" β) . . .	31-8	5-10	Clytus mysticus . . .	25-5	-	Lacon murinus . . .	25-5	10-7
Coleoptera			Coccinella elongata . .	13-6	-	Lagria hirta . . .	21-7	31-7
Adimonia capreae . . .	5-6	-	" dispar . . .	13-4	4-7	Lema melanopa . . .	13-4	-
" haematidea . .	13-4	-	" mutabilis . . .	25-5	26-6	Lepyrus colon . . .	26-6	-
" rustica . . .	20-6	26-6	" β) . . .	31-7	24-8	Lina populi . . .	17-4	21-7
" β) . . .	31-8	5-10	" 7. punctata . .	17-4	27-10	" tremulae . . .	17-4	27-8 ⁸⁾

13) Im Radnetz. 14) Fliegende Gespinste.

1) Singt zum letzten Male. 2) Schlägt. 3) Ruft. 4) Nach einigen auf einem Schlehdorn aufgespisssten Grillen zu schliessen. 5) An einem für Chrysomelen ganz ungewöhnlichen Orte, nämlich in Kuhfladen. 6) Wahrscheinlich mehrere schwer zu unterscheidende Arten. 7) Entfernt von Wasser tot, doch noch nicht ganz vertrocknet gefunden. 8) Dann wieder plötzlich und vorübergehend am 27. October.

	1. E.	I. E.		1. E.	I. E.		1. E.	I. E.
Malachius aeneus . . .	25—5	20—6	Silpha reticulata . . . $\alpha)$	6—4	20—6	Chortippus variabilis . .	6—4	—
" elegans . . .	31—5	16—7	" sinuata . . . $\beta)$	2—8	15—10	Gryllus campestris $^{12)}$. .	15—5	10—7
Melanotus niger . . .	25—5	10—7	Sitones hispidulus $^9)$. . . $\alpha)$	17—4	21—5	Locusta verrucivora $^{12)}$. .	4—7	27—10
Meligethes aeneus . . .	13—4	26—6	" lineellus . . . $\beta)$	18—9	15—10	Neuroptera		
" viduatus . . . $\alpha)$	25—4	5—6	" medicaginis . . . $\beta)$	10—4	20—4	Aeschna cyanea . . . $\alpha)$	9—6	10—7
Meloë brevicollis . . .	13—4	13—6	Sitophilus granarius . .	20—4	—	" $\beta)$	24—8	5—10
" uralensis . . .	7—5	—	Sphaeridium bipust. $^{10)}$ $\alpha)$	21—5	—	Agrion puella . . . $\alpha)$	5—6	3—6
" variegatus . . .	13—4	2—3	" scarab. . . $\alpha)$	24—8	18—9	" virgo	21—7	15—10
" violaceus . . .	5—5	—	" opaeus	24—8	—	" viridis	13—6	—
Melolontha vulgaris . . .	17—4	30—6	" rusticus	12—5	—	Chrysopa nigricostata . .	26—6?	24—8
Mordella aculeata . . .	21—5	10—7	Tetrops praeusta	18—9	—	" perla $\alpha)$	2—5	—
" pumila	13—6	—	Troch hispidus $\alpha)$	13—4	7—5	" $\beta)$	4—7	—
Myriops variolosus . . .	2—5	12—5	Staphylinus caesareus . .	25—5	20—6	Reticulata	4—7	16—7
Neurophorus germanicus .	12—5	—	" nebulosus $\beta)$	21—7	24—8	Libellula depressa	25—5	30—6
" vespillo	6—4	15—5	Strangalia bifasciata . .	26—6	16—7	" maculata	9—6	16—7
" vestigiator . . .	17—4	12—5	" melanura	9—6	10—7	" Roeselii	31—8	15—10
Ocypus similis $\alpha)$	2—5	21—5	Tanymeeus palliatus . .	5—6	—	Vulgata $\beta)$	30—6	30—6
Ocypus similis $\beta)$	15—10	27—10	Telephorus clypeatus . .	7—5	—	Panorpa communis	24—8	15—10
Olibrus bicolor	28—4	—	" dispar	31—5	4—7	Lepidoptera		
Omophlus lepturoides . .	31—5	13—6	" opaeus	2—5	—	Acidalia Aureolaria	20—6	—
Oniticellus flavipes . . . $\alpha)$	31—5	4—7	" rusticus	15—5	13—6	Acontia Luctuosa $\beta)$	6—8	9—6
Onthophagus austriacus .	12—5	—	Tetrops praeusta	30—6	—	Aeronicta megacephala . .	5—7	—
" coenobita	13—4	—	Trox hispidus $\alpha)$	10—4	7—5	Agrophila sulphurea	3—6	—
" nuchicorn. $\alpha)$	15—5	4—7	" pratensis $\beta)$	31—8	—	Argynnis Dia	4—7	—
" $\beta)$	18—9	—	Capsus chenopodii . . .	20—6	31—7	" Latonia	10—7	15—10
" ovatus $\alpha)$	26—6	4—7	" dalmanni $^{11)}$. . .	6—8	—	" Paphia	24—8	—
" $\beta)$	6—8	18—9	" pratensis	25—5	—	" Selene	4—7	10—9
" Schreberi $\alpha)$	25—5	9—6	Xanthelinus linearis . .	6—4	—	Atychia Globulariae	26—6	—
" Schreberi $\beta)$	4—7	31—7	Zabrus gibbus	10—9	24—9	Bryophila Perla	5—6	—
" taurus $\alpha)$	21—5	25—5	Hemiptera			Chelonia Russula	25—5	31—5
" $\beta)$	6—8	5—10	Aelia acuminata	25—5	—	Colias Edusa	10—7	31—8
" vacca	20—4	5—10	Alydus calcaratus $\alpha)$	25—5	31—5	" Hyale $\alpha)$	25—5	31—5
Opatrum sabulosum . . .	6—4	10—7	" pratensis $\beta)$	6—8	—	Crambus Chrysonuchellus .	25—5	4—7
" viennense	20—4	2—5	Capsus chenopodii . . .	20—6	31—7	Cymatophora Bipuncta . .	6—4	—
Otiorhynchus ligustici .	17—4	16—7	" dalmanni $^{11)}$. . .	6—8	—	Ephippiphora Petiverana .	20—6	4—7
" morio	5—6	—	" pratensis	25—5	—	Eubolia Clathrata $\alpha)$	25—5	31—5
" orbicularis . . .	28—4	13—6	Eurydema bicolor	10—4	—	Fidonia Atomaria $\alpha)$	25—5	—
" ovatus	31—5	26—6	Eurydema bicolor	10—4	13—4	" Glarearia	21—5	—
Pachybrachys histrio . .	10—7	—	Eurygaster maurus . . .	16—7	18—9	Gastropacha Neustria . .	21—7	—
Paederus littoralis . . . $\alpha)$	13—4	25—5	Eurygaster maurus . . .	25—5	26—6	" Raphani	2—5	30—6
Paederus littoralis . . . $\beta)$	20—6	31—8	Eurygaster oleraceum . .	25—5	24—8	" Rubi	12—5	31—5
Pedinus femoralis . . .	15—6	1—8	Harpactor eruentus . . .	30—6	—	Geometra Aestivaria	10—7	—
Phalacerus substriatus .	25—3	—	Hydrometra lacustris . .	6—4	24—8	Hesperia Comma	30—6	31—8
Philonthus fimetarius .	13—4	—	Metastemma guttula . . .	30—8	—	" Linea	10—7	31—7
Phratora vitellinae . . .	2—5	31—5	Nabis apterus	7—5	—	Hipparchia Eudora	20—6	31—8
Phyllobius argentatus .	25—5	30—6	" ferus $\alpha)$	25—5	—	" Galathea	26—6	16—7
" oblongus	12—5	10—7	Notoneeta glauca $\beta)$	6—8	18—9	" Janira $\alpha)$	13—6	31—6
Phyllopertha horticola .	9—6	26—6	Pachymerus pedestris . .	2—5	—	" Iphis	6—8	31—8
Phytomorus suspiciosus .	18—9	—	" vulgaris $\alpha)$	6—4	5—6	" Pamphilus $\alpha)$	9—6	16—7
Plectroscelis aridella . .	6—4	2—5	" vulgaris $\beta)$	31—7	24—9	" Pamphilus $\beta)$	31—5	16—7
" dentipes	25—3	—	Pentatomidae	10—7	16—7	Hoporina Croceago	24—8	18—9
Poecilus cupreus	5—5	25—5	" nigricornie	5—6	31—7	Idaea Ornataria	16—9	—
" lepidus	21—5	—	" prasinum	21—3	—	Liparis Morio	13—6	—
" punctulatus . . .	30—6	—	" rufipes	10—9	24—9	" Salicis	4—7	—
Polydrusus cervinus . .	12—5	—	Syromastes marginatus .	12—5	—	" Alexis $\alpha)$	10—7	—
Polygraphus pubescens .	17—4	—	Orthoptera			Lycena Adonis $\alpha)$	5—6	9—7
Ptinus fur	28—4	—	Acridium coerulescens . .	24—8	—	" $\beta)$	24—8	31—8
Ragonycha melanura . .	20—7	6—8	" mieratorium	24—8	—	" Alexis $\beta)$	25—5	13—6
Rhizotrogus aequinoctialis	17—4	21—5	Orthoptera			" Alexis $\beta)$	29—7	24—9
Rhynchites megacephalus .	13—4	—						
Rhynoneus pericarpii . .	6—4	—						
Silpha carinata	13—6	4—7						
" nigrita	6—8	—						
" obscura $\alpha)$	20—4	—						
" obscura $\beta)$	31—7	31—8						
" 4. punctata	4—5	—						

⁹⁾ Die Arten von Sitones wurden fast nur an Gebäuden beobachtet, die beiden Perioden des Erscheinens beziehen sich also grösstenteils nur auf die Zeiten des Verlassens und Wiederaufsuchens der Winterschlupfwinkel. ¹⁰⁾ Es scheint, dass bei den in Kuhhäusern sich aufhaltenden Käfergattungen wie Aphodius, Copris, Geotrupes, Onthophagus, Sphaeridium die beiden Perioden der Sichtbarkeit theilweise dadurch entstehen, dass die Thiere während der Sommerhitze in den Nachmittagsstunden, wo die Beobachtungen gewöhnlich angestellt werden, sich unter der Erdoberfläche aufhalten. ¹¹⁾ Var. tricolor. ¹²⁾ Zirpend. Geltend für die Gattung im Allgemeinen.

	1. E.	I. E.		1. E.	I. E.		1. E.	I. E.
Lycena Argus ^{z)}	5-6	30-6	Cheilosia grossa	3-4	-	Aves		
" Corydon ^{β)}	31-7	18-9	Chironomus plumosus	20-4	21-5	Coturnix daetyleisonans ¹⁾	13-5	-
" Rubi	31-7	31-8	Culex pipiens	6-4	-	Sylvia luscina ¹⁾	4-5	-
Maeroglossa stellaratum	25-5	13-6	Cyrtoneura maculata	7-6	-	Amphibia		
Mamestra oleracea	10-7	-	Dasygonyon teutonus	4-7	-	Bufo cinereus ²⁾	5-4	-
Minoa Dealbaria	5-6	-	Dexia ferina	24-8	-	Lacerta agilis. Lin.	5-4	-
Nematopogon Swammer-dammei	2-5	-	Dioclea rufipes	31-5	9-6	Coleoptera		
Papilio Machaon	9-6	-	Dolichopus nobilitatus	4-7	-	Amphimallus solstitialis L.	20-6	-
Plusia Gamma	21-7	24-8	Echynomia tessellata	21-7	24-9	Aphodius inquinat. Herbst	5-4	-
Pontia Brassicae ^{z)}	21-5	9-6	Eristalis aeneus ^{β)}	20-6	24-9	" pubescens	5-4	-
" Crataegi	16-7	10-9	" arbustorum	7-5	27-10	Cantharis syriaca. Lin.	1-6	-
" Daplidice	16-7	31-8	" campestris	17-4	27-10	Cephalotes vulgaris. F.	11-5	-
" Napi et Rapae	7-5	15-10	" floreus	31-7	-	Chrysomela fastuosa. L. ^{z)} ^{β)}	1-6	-
" Sinapis ^{β)}	25-5	10-7	" tenax	31-5	5-10	" sanguinol. F.	21-7	-
Pygaera Anachoreta	18-9	18-9	Leptis	20-6	-	Coccinella conglobata. Illig.	5-4	-
Setina Irrorea	12-5	-	Lophonotus tridens	13-6	-	Colaphus Sophiae. F.	5-6	-
" Roseida	31-5	-	Lucilia Caesar	6-4	5-10	Dermestes lanarius. Illig.	4-5	-
Syntomis Phegea	30-6	16-7	Musca erythrocephala ^{z)}	6-4	10-7	Dorcadion fulvum. Herbst	11-5	-
Vanessa Antiope	20-4	-	" rudis ^{β)}	10-9	15-10	" morio. F.	4-5	-
" Atalanta ^{z)}	31-7	6-8	Phasia annalis	4-7	-	Epiachaena globosa. Schneid.	5-6	-
" C. album	16-7	24-9	" erassipennis	24-8	-	Geotrupes vernalis. Lin.	16-4	-
" Cardui ^{z)}	31-5	-	Pipiza virens	17-4	13-6	Gyrinus mergus. Ahrens	5-4	-
" Jo	24-8	-	Platystoma seminationis	5-6	-	Haltica rufipes. Lin.	26-5	-
" Polychloros	31-5	-	Sarcophaga carnaria	13-4	-	Harpalus ruficornis. Fab.	11-5	-
" Urticæ ^{z)}	13-4	2-5	" haematoches	5-5	-	Hister 4. notatus. Payk.	11-5	-
Zygaena Achilleae	20-4	-	Sargus euphrarius	9-6	21-7	" sinuatus	5-4	-
" Coronillae	21-7	-	" formosus	9-6	21-7	Meloe brevicollis. Pz.	11-5	-
" Filipendulae	30-6	31-7	Seatophaga stereoraria ^{z)}	20-4	26-6	" violaceus. Marsham.	5-4	-
" Minos	21-7	-	Syrphus balteatus ^{β)}	10-9	27-10	Melolontha vulgaris. F.	4-5	-
" Onobrychis	30-6	31-7	" corollae ^{z)}	5-6	16-7	Omophlus lepturoides. F.	26-5	-
Hymenoptera			" pyrastri	24-8	24-9	Onthophagus camelus. F.	5-4	-
Ammophila sabulosa	13-6	16-7	" scriptus	20-4	31-5	Otiorrhynchus ligustici. Lin.	4-5	-
Anthophora picipes	20-4	28-4	Tabanus autumnalis	4-7	-	" orbis. Herbst	4-5	-
Apis mellifica	6-4	24-9	" bromius	26-6	-	Paederus littoralis. Grav.	5-4	-
Athalia rosae	28-4	10-9	Tachina plebeja	30-6	-	Phyllobius pyri. Lin.	26-5	-
Bombus hortorum	17-4	24-9	Thereva	20-6	-	Phymatodes variabilis. L.	5-6	-
" lapidarius ^{z)}	20-4	30-6	Tipula clandestina ^{β)}	10-9	-	Poecilus punctulatus. L.	18-4	-
" Rajellus ^{z)}	6-8	24-9	" ochracea ^{z)}	—	20-6	Psallidium maxillosum. F.	31-7	-
" Rajellus ^{z)}	17-4	7-5	" pratensis	31-7	24-9	Ragonycha melanura. F.	21-7	-
Formica aliena ¹³⁾	20-6	18-9	Trichocera hiemalis	20-4	31-5	Rhizotrogus aequinoct. F.	18-4	-
" eunicularia	—	18-9	Trypeta flavescens	9-4	24-4	Silpha obscura. L.	5-4	-
Hylotoma coeruleocephala	10-4	24-9		10-7	21-7	Sitophilus granarius. L.	11-5	-
Meluta punctata	31-7	-	Crustacea			Telephorus clypeat. Illig.	26-5	-
Monophadnus nigerrimus ²⁾	20-6	-	Julus terrestris ^{z)}	6-4	31-5	" rusticus. Fall.	13-5	-
Polistes hortorum	24-8	-	" seenicus	18-9		Trox hispidus. Laichh.	5-4	-
Pompilus viaticus	20-4	5-6	Trombidium holosericeum	13-4	13-6	Valgus hemipterus. L.	11-5	-
Scolia bifasciata	24-8	31-8		6-4	21-5	Lepidoptera		
Tenthredo albicincta	17-4	2-5	Conchyliia			Adela Viridella. Scop.	8-5	-
" scalaris	13-6	26-6	Helix ericetorum	7-5	27-10	Bombyx Rubi. L. (Larva)	5-4	-
Vespa crabro	20-4	24-8	" hortensis	17-4	-	" (Imago)	8-5	-
Diptera						Cidaria Fluctuata. L.	11-5	-
Ananta semicinerea	21-5	-				Erastria Sulphurea. S.V.	5-6	-
Anthomyia pluvialis	27-5	-				Eubolia Murinaria. S.V.	11-5	-
Asilus forepula	30-6	16-7				Lithostege Griseata. S.V.	1-6	-
Bibio hortulanus	21-5	5-6				Leucoma Salicis. L.	3-7	-
" Marei	2-5	9-6				Nemophora Swammerdam-mella. L.	4-5	-
Bombylius favillaceus	7-5	3-6				Paedisca Scutulana. S.V.	11-5	-
Borborus geniculatus	2-5?	-	Mammalia			Pieris Napi. L.	8-5	-
			Spermophylus Citillus . . .	5-4	-	Pterophorus Pentadact. L.	5-6	-
						Syntomis Phegea. L. ♂ . . .	20-6	-
						" " ♂ . . .	8-7	-

¹³⁾ Fliegt.²⁾ Schlägt. ²⁾ Laicht.

III. Im Bezirke des Laaer Berges.

(Beobachter: Franz Löw)

	I. E.	I. E.		I. E.	I. E.		I. E.	I. E.
Thalera Thymiaria L. . .	21—7	—	Diptera			Gomphus vulgatissimus. L.	21—5	—
Vanessa C. album. L. . .	3—4	—	Bibio hortulanus. L. . . .	31—5	—	Nephelion nubecula. Piet.	1—5	—
” Urticae. L. . . .	3—4	—	” Marci. L.	3—5	—	Panorpa communis. Lin.	30—5	—
Venilia Macularia. L. . .	24—5	—	Bombylius cinerasc. Mikan.	25—5	—	Sialis lotaria. Lin. . . .	11—5	—
Zerene Adustata. S ^v .V. .	26—5	—	Borborus subsultans. L. .	4—4	—	Orthoptera		
” Grossulariata. L. . .	27—7	—	Chironomus plumosus. L.	12—4	—	Gryllus campestris. Lin. ⁴⁾	23—5	—
Zygaena Achilleae. Esp. .	27—7	—	Lomatia sabaea. Fab. . .	19—6	—	Hemiptera		
” Ephialtes. L. ³⁾ . .	17—7	—	Panzeria lateralis. Fab. .	10—5	—	Cereopis sanguinolenta . .	1—6	—
Hymenoptera			Sarcophaga carnaria. L. .	10—5	—	Cydnus biecolor	5—4	—
Dolerus gonager. Fabr. .	5—4	—	Scatophaga stercoraria. L.	27—4	—	Eurygaster maurus	26—5	—
” niger. Kl. . . .	3—4	—	Neuroptera			Pentatomia baccharum . .	26—5	—
Hedychrum luridul. Dahlb.	1—6	—	Chaetotaulus nobilis. Kol.	8—5	—	Arachnoidea		
Hylotoma coerulescens. F.	11—5	—	Chrysopa Perla. L. . . .	21—5	—	Epeira Diadema ⁵⁾ . . .	23—5	—

³⁾ Var. Trigonellae. Esp. ⁴⁾ Zirpt. ⁵⁾ Radnetze.

Zoophänologische Beobachtungen

an den übrigen Stationen im Jahre 1855.

1. E. bedeutet erste Erscheinung oder Ankunft, l. E. letzte Erscheinung oder Abzug, α) frühere, β) spätere Perioae.

(Zwei Daten bedeuten in Bezug auf die Ankunft und den Abzug eine Unterbrechung durch die bezeichnete Periode des Verschwindens.)

	1. E.	l. E.		1. E.	l. E.		1. E.	l. E.
Säugetiere.								
Admont								
Verpertilio	15—4	—	Hirundo apus	3—5	—	Motacilla alba	1—15—4	—
			" rustica	14—4	—	" sulphurea	1—15—4	—
			" urbica	16—4	—	Muscicapa collaris	1—15—4	—
			Motacilla alba	17—3	—	Parus biarmicus	1—15—4	—
			Phoenicurus	20—4	—	Scolopax gallinago	1—15—4	—
			Tetrao coturnix	12—5	—	" rusticola	—	1—15—4
Bodenbach			Alkus			Sterna nigra	1—15—4	—
Meles vulgaris ¹⁾	18—3	1—12	Cueulus canorus ¹⁾	2—5	—	Sylvia curruca	1—15—4	—
Vespertilio	24—3	17—11				" cyanecula	1—15—4	—
						" phoenicurus	1—15—4	—
Elischau			Bistritz			Totalanus glottis	1—15—4	—
Vespertilio	21—5	—	Anas anser ferus ²⁾	27—3	—	Tryngia minuta	1—15—4	—
Gastein (Wildbad)			Ciconia alba	22—3	—	" variabilis	1—15—4	—
Antilope rupicarpa ²⁾	1—6	—	Motacilla alba	7—3	—	Turdus italicus	—	1—15—4
Cervus capreolus ²⁾	6—6	—	Sturnus vulgaris	3—3	—	" musicus	1—15—4	—
Vespertilio	22—3	—	Bodenbach			" pilaris	—	1—15—4
Kremsmünster			Alauda arvensis	25—2	18—10	Czaslau		
Vespertilio ³⁾ α)	25—2	28—10	Anas anser ferus	15—3	—	Alauda arvensis	9—2	—
	13—4		Ciconia alba	3—3	30—10	Hirundo ⁴⁾	15—4	28—9
			Columba oenas	5—4	19—9	Motacilla alba	14—3	—
Leutschau			" palumbus	27—3	3—10	Sylvia luscinia	10—5	—
Vespertilio	5—4	—	" tutur	5—5	—	Turdus ¹⁾	22—3	—
Prag			Cueulus canorus	29—4	14—7	Czernowitz		
Vespertilio	1—5	—	Hirundo domestica	23—4	4—9	Anas anser ferus ⁵⁾	—	7—10
Schässburg			" riparia	28—4	—	Ardea grus ⁵⁾	11—4	25—9
Vespertilio	15—4	—	Motacilla alba	8—3	26—10	Cueulus canorus ¹⁾	27—4	—
Senftenberg			Scolopax rusticola	27—3	3—11	Ciegnia	6—4	—
Vespertilio	14—4	—	Sylvia luscinia	13—4	—	Hirundo	10—4	—
Vögel.			Tetrao coturnix	7—5	6—10	Upupa epops ¹⁾	4—5	—
Admont			Turdus musicus	18—3	31—10	Deutschbrod		
Alauda arvensis	20—2	—	Brünn ³⁾			Alauda ⁵⁾	26—2	—
Cueulus canorus	8—5	—	Anas querquedula	1—15—4	—	Anas anser ferus ⁶⁾	13—4	—
			Ardea purpurea	1—15—4	—	Ciconia ⁷⁾	30—3	—
			Aquila haliaeetus	1—15—4	—	Hirundo urbica ⁸⁾	17—4	8—9
			Corvus frugilegus	—	1—15—4	Elischau		
			Emberiza cia	1—15—4	—	Cueulus canorus	26—5	—
			" cirlus	1—15—4	—	Fringilla cannabina	15—1	—
			Falco aesalon	1—15—4	—	Hirundo ⁸⁾	25—4	25—9
			" ater	1—15—4	—	Parus caudatus	4—3	—
			" subbuteo	1—15—4	—	" major	9—1	—
			" tinunculus	1—15—4	—			
			Junx torquilla	1—15—4	—			

Säugetiere: ¹⁾ Erwachen aus dem Winterschlaf und Wiederbegeben in denselben. ²⁾ Junge Gemsen. ³⁾ Von 26—2 bis 12—4 nicht sichtbar. Vögel: ¹⁾ Erster Ruf. ²⁾ Durchzug. ³⁾ In der ersten Aprilhälfte sind angekommen oder abgezogen. ⁴⁾ Wo der Species-Name fehlt war nur die Gattung im Allgemeinen angegeben. ⁵⁾ Erster Gesang. ⁶⁾ Zug nach NW. ⁷⁾ Zug von S. nach NW. ⁸⁾ Ankunft und Abzug wird immer als gleichbedeutend mit erster und letzter Erscheinung angenommen.

	1. E.	I. E.		1. E.	I. E.		1. E.	I. E.
Sturnus	—	4—10	Columba palumbus . . .	28—2	—	Anas boschas	12—3	—
Vanellus	23—3	—	Coracias garrula ¹⁰⁾ . .	—	3—9	Columba	2—4	—
Gastein (Wildbad)			Corvus cornix	20—2	—	Cuculus canorus	3—5	—
Columba	2—5	—	" monedula ⁹⁾ . . .	22—5	—	Hirundo	14—4	14—10
Cuculus canorus ¹⁾	28—4	—	Coturnix dactylisonans ¹⁾	27—4	—	Motacilla alba	30—3	—
Hirundo apus	2—5	—	Cuculus canorus	13—4	—	Scolopax	28—3	18—10
" urbica	7—5	—	Cygnus musieus ²⁾ . . .	14—3	—	Sylvia rubecula	22—3	—
" rustica	20—5	—	Cypselus apus ¹¹⁾ α) . .	1—5	—	Tetrao urogallus . . .	15—5	18—9
Sylvia luscinia ⁵⁾	16—5	—	Fringilla coelebs	27—2	—	Lienz		
Tetrao urogallus ¹⁾	2—5	—	" chloris	15—4	—	Alauda arvensis	25—2	—
Hermannstadt			" montifringilla β) . .	17—2	2—3	Coturnix dactylisonans . .	26—5	—
Alauda arvensis	15—2	—	" spini ²⁾	15—4	4—10	Cuculus canorus ¹⁾ . . .	14—4	—
Ciconia alba	25—3	—	Gallinula grex ¹⁾	25—5	—	Grus cinerea ²⁾ . . .	11—4	—
Hirundo	26—3	7—9	Hirundo rustica ¹³⁾ . . .	25—3	—	Hirundo urbica	12—4	—
Parus lutulentus	28—3	—	" urbica ¹⁴⁾	13—4	—	Motacilla alba	21—3	—
Scolopax major	15—2	—	Lanius collurio	20—4	—	Turdus iliacus	1—4	—
Sturnus vulgaris	25—3	—	Loxia curvirostrata ¹⁴⁾ .	9—9	—	" merula	1—4	—
Tetrao	14—4	—	Motacilla alba	7—3	20—9	" torquatus	1—4	—
Upupa	19—4	—	" flava	4—3	—	Linz		
Jaslo			Oriolus galbula	4—5	2—8	Alauda arvensis ⁵⁾ . . .	26—2	—
Alauda	7—3	—	Parus atter ²⁾	15—3	—	Ciconia alba ¹⁷⁾	19—3	—
Ciconia alba	2—4	—	" caudatus	16—10	—	Emberiza	14—4	—
Cuculus canorus	1—5	—	Pyrrhula vulgaris ¹⁴⁾ α) .	17—2	2—3	Fringilla coelebs ¹²⁾ . .	12—2	—
Hirundo rustica	19—4	—	" β)	5—11	—	" spinus	18—2	—
Motacilla alba	18—4	—	Scolopax rusticola ²⁾ . .	30—3	—	Hirundo	10—3	—
" luscinia	1—5	—	" rusticola ²⁾	29—9	21—11	Motacilla alba	6—4	—
Jolsva			Sitta europaea	27—3	—	Oriolus galbula	5—3	—
Cuculus canorus	21—4	—	Sturnus vulgaris ¹⁶⁾ . . .	27—2	23—9	Scolopax rusticola ²⁾ . .	23—4	—
Hirundo	14—4	—	Sylvia atricapilla	18—4	—	Sturnus vulgaris	16—3	—
Klagenfurt			" curruca	18—4	—	Sylvia phoenicurus	26—2	—
Alauda	13—3	—	" phoeniceus	23—3	—	Turdus ¹⁾	24—3	—
Hirundo	25—3	—	" rubecula	21—3	—	Linz (am Freinberg)		
Korneuburg			" thryitis	8—4	—	Cypselus apus	19—3	—
Alauda arvensis	16—2	—	Turdus merula \varnothing . . .	9—3	—	Hirundo riparia	30—7	—
Ciconia alba	23—3	—	" " σ ⁵⁾	27—2	—	Hirundo riparia	14—8	—
Columba oenas	27—2	—	" musicus	20—3	—	" rustica	5—10	—
Motacilla alba	25—2	—	" viseivorus	20—3	—	" urbica	21—9	—
Parus	24—3	—	Upupa epops	20—4	—	Fringilla montifringilla β) .	28—9	—
Scolopax	24—3	—	Vanellus cristatus	12—3	—	Motacilla alba	21—9	—
Sylvia phoenicurus	25—3	—	Kronstadt			Sylvia thryitis	19—10	—
Turdus	5—3	—	Alauda arvensis	4—3	—	Turdus pilaris	16—11	—
Krakau			Cuculus canorus	19—4	—	Neusohl (a)		
Anas anser ferus ²⁾	1—4	—	Falco tinunculus	24—3	—	Fringilla spinus ¹¹⁾ . . .	27—10	—
Ciconia alba	5—4	—	Fringilla coelebs ¹²⁾ . .	15—2	—	Motacilla luscinia ⁵⁾ . .	6—7	—
Cuculus canorus ¹⁾	1—5	—	"	3—3 ¹²⁾	—	Motacilla luscinia ⁵⁾ . .	7—5	—
Hirundo	3—5	—	Hirundo urbica	7—4	7—9	Neutitschein		
Kremsmünster			Motacilla alba	17—3	—	Ciconia alba ²⁾	9—9	—
Alauda arvensis ⁵⁾	28—2	—	Alauda ⁵⁾	5—3	—	Cuculus canorus ¹⁾	24—8	—
Anas boschas β) ⁹⁾	9—5	—	Ciconia alba	2—4	29—8	Hirundo	7—5	—
" penelope	6—2	—	Cuculus canorus ¹⁾ . . .	9—5	—	Prag		
" querquedula	1—4	—	Hirundo urbica	23—4	28—9	Alauda arvensis	9—9	—
Ciconia alba ²⁾	3—5	3—8	Tryngia vanellus	4—3	—	Hirundo rustica	22—3	—
Columba oenas ²⁾	—	4—10	Leutschau			" urbica	10—5	—

⁹⁾ Erste Brut ausgefallen. ¹⁰⁾ Wahrscheinlich der zweite Durchzug. ¹¹⁾ Junge Brut abgeflogen. ¹²⁾ Schlägt. ¹³⁾ Am 25—3 ein Exemplar, am 13—4 in grösserer Zahl. ¹⁴⁾ In grosser Zahl. ¹⁵⁾ Sammeln sich. ¹⁶⁾ Die erste Brut am 15—3 ausgefallen, flog aus am 28—5, die zweite von 20—6 am 2. Juli. ¹⁷⁾ Wurde bei Lambach bereits am 15—3 beobachtet.

	I. E.	I. E.		I. E.	I. E.		I. E.	I. E.
Pürglitz			Trautenau			Hermannstadt		
Alauda arborea	4-3	-	Alauda arvensis	7-2	-	Coluber natrix	20-5	-
" arvensis	1-3	-	Sturnus vulgaris	11-2	-	Lacerta agilis	7-5	-
Anser cinereus	10-3	-		23-2	-	Rana esculenta	28-4	-
Columba oenas	17-3	-				" temporaria	26-5	-
" Palumbus	25-3	-	Wallendorf			Korneuburg		
" turtur	15-5	-	Cuculus canorus ¹⁾	14-4	-	Salamandra maculata	6-4	-
Cuculus canorus ¹⁸⁾	28-4	17-7	Hirundo	11-4	-	Triton cristatus	20-4	-
Gallinula Crex	17-5	-	Zara			Krakau		
Motacilla alba	18-3	-	Hirundo	23-3	-	Rana	9-4	-
" flava	24-3	-	Reptilien.			Kremsmünster		
Oriolus galbula	8-5	-	Admont			Bombinator igneus	22-3	-
Sturnus vulgaris	10-3	-	Bombina ignea	10-4	-	Coluber natrix	22-3	-
Sylvia phoenicurus	28-3	-	Bufo cinereus	10-4	-	Hyla viridis	13-4	-
Tetrao coturnix	14-5	-	Coluber natrix	18-4	-	Lacerta agilis	30-5	-
Turdus musicus	18-3	-	Lacerta agilis	26-3	-	Rana esculenta ¹⁾	28-3 ⁵⁾	-
Vanellus cristatus	2-5	-	" viridis	2-5	-	" temporaria	7-4	-
Böh.-Reichenau			Rana esculenta	18-3	-	" temporaria ¹⁾	28-3	-
Hirundo	15-4	3-10	" temporaria	15-5	-	Kronstadt		
Sylvia atricapilla	-	3-10	Triton cristatus	30-3	-	Rana esculenta ²⁾	15-4	-
" curruca	-	3-10	" taeniatus	30-3	-	Lemberg		
Retz			Bistritz			Bufo ¹⁾	5-5	-
Alauda arvensis	2-3	-	Rana esculenta ¹⁾	27-3	-	Hyla viridis	5-5	-
Anas anser ferus ²⁾	21-3	-	Bodenbach			Rana ¹⁾	5-5	-
Cornus caryocatactes	25-3	-	Anguis	6-5	-	Leutschau		
Emberiza cia	9-3	-	Lacerta	26-4	18-9	Bufo cinerus	5-5	-
Fringilla coelebs ¹²⁾	8-3	-	Rana	15-4	-	Lacerta agilis	17-4	-
Hirundo	14-4	-	Cilli			" viridis	30-4	-
Motacilla alba	8-3	-	Anguis fragilis	-		Lienz		
Sylvia phoenicurus	23-3	-	Coluber natrix	-		Lacerta agilis	14-4	-
Schässburg			Hyla viridis ²⁾	-		Linz		
Columba turtur	25-3	-	Lacerta agilis ³⁾	-		Lacerta agilis	22-3	-
Cuculus canorus ¹⁾	15-4	-	Salamandra terrestris	-		Rana esculenta ⁶⁾	20-3	-
Hirundo urbica	27-3	-	Czaslau			Neusohl (b)		
Motacilla alba	2-5	-	Rana ¹⁾	3-5	-	Bufo cinereus	15-4	-
" luscinia ¹²⁾	15-5	-	Czernowitz			Lacerta agilis	2-4	-
Schössl			Hyla arborea ¹⁾	20-4	-	Triton taeniatus	2-5	-
Alauda arvensis	10-2	-	Rana ¹⁾	20-4	-	Neutitschein		
Hirundo urbica	30-4	-	Deutschbrod			Hyla arborea	21-5	-
Tetrao coturnix ¹⁾	23-5	-	Coluber natrix	20-4	-	Lacerta agilis	13-4	-
Senftenberg			Elischau			Prag		
Alauda arvensis	2-3	-	Lacerta	13-4	-	Bufo cinereus	10-5	-
Ciconia alba ²⁰⁾	4-3 ⁵⁾	-	Rana	13-4	-	Lacerta agilis	6-4	-
Corvus glandarius	16-4	-	Gastein (Wildbad)					
Cuculus canorus	23-4	-	Bufo cinereus	16-4 ¹⁾	-			
Fringilla coelebs	2-5	-	Coluber berus	26-5	-			
Hirundo	5-3	-		14-6	-			
Loxia pyrrhula	17-4	-						
Motacilla alba	1-5	-						
Scolopax	9-1	-						
" luscinia ¹²⁾	7-4	-						
Sylvia phoenicurus	27-2	-						
Tetrao Coturnix	12-4	-						
Turdus merula	28-5	-						
" polyglottus ⁵⁾	23-3	-						

¹⁸⁾ Letzter Ruf. ¹⁹⁾ Durchzug von S. nach N. ²⁰⁾ Zug nach O.Reptilien: ¹⁾ Erster Ruf. ²⁾ Zu hören. ³⁾ Aus Felsenritzen hervorkommend. ⁴⁾ Im nassen Laube, nicht in fliessenden Bächlein, wie es im Frühlinge meist der Fall ist. ⁵⁾ Zwei Daten bezeichnen die Dauer der Unterbrechung der Erscheinung. ⁶⁾ Das Winterlager verlassend.

	1. E.	I. E.		1. E.	I. E.		1. E.	I. E.
Hyla viridis	5—5	—	Coccinella 16. guttata ³⁾	—	18—11	Coccidula rufa	6—5	—
Salamandra terrestris	22—5	—	Geotrupes stercorarius	—	17—11	Coccinella bipunctata	28—3	—
Fürglitz			Haltica oleracea	—	12—11	" septempunctata	28—3	—
Coluber natrix	18—5	—	Czernowitz			Coprophylus striatulus	4—3	—
Salamandra terrestris	7—5	—	Lucanus cervus	23—5	—	Cyaniris eyanea	12—5	—
Triton taeniatus	5—5	—	Melolontha vulgaris ⁴⁾	3—5	—	Diacanthus aneus	1—5	—
Reichenau			Deutschbrod			" sanguineus	12—4	—
Rana	10—4	—	Cicindela campestris	18—4	—	Epilachna globosa	28—3	—
Retz			Meloë proscarabaeus	16—4	—	Eriphorus villosulus ⁷⁾	28—3	—
Bufo cinereus	22—3	—	Elischau			Galeruca viburni	6—5	—
" 6—4	—		Geotrupes stercorarius	24—3	10—11	Gastrophysa raphani	6—4	—
Rana	6—4 ¹⁾	—	Lampyris	5—6	—	Haltica euphorbiae ⁸⁾	28—3	—
Schässburg			" ⁵⁾	15—4	—	" Helixinis ⁶⁾	4—3	—
Bufo cinereus	5—5	—	Lytta vesicatoria	5—6	—	" nemorum	10—4	—
Coluber natrix	14—4	—	Melolontha solstitialis	10—6	—	" oleracea	4—3	—
Lacerta agilis	6—4	—	" vulgaris	14—4	—	Harpalus aeneus	1—5	—
" viridis	6—4	—	Gastein (Wildbad)			" distinguendus	28—3	—
Rana esculenta ¹⁾	6—4	—	Cetonia aurata	29—5	—	" semiviolaceus	21—4	—
" temporaria	6—4	—	Cicindela campestris	13—5	—	tardus	12—4	—
Salamandra terrestris	6—4	—	Geotrupes stercorarius	14—5	—	Helophorus grandis	28—3	—
Triton taeniatus	20—4	—	Lampyris	29—5	—	" griseus	28—3	—
Schössl			Meloë	19—5	—	Helops lanipes	12—5	—
Rana esculenta	26—4	—	Melolontha vulgaris	23—5	—	Hoplia farinosa	6—5	—
Senftenberg			Necrophorus germanicus	20—6	—	Hydrobius fuscipes	28—3	—
Bombina ignea	4—5	—	Tenebrio molitor	19—5	—	" globulus	28—3	—
Bufo cinereus	14—4	—	Hermannstadt			Hydrophilus caraboides	28—3	—
Lacerta agilis	4—5	—	Acupalpus meridianus ⁶⁾	4—3	—	Hypophloeus bicolor	6—5	—
Rana esculenta ¹⁾	15—4	—	Adimonia sanguinea	12—5	—	" castaneus	6—4	—
Wallendorf			Agabus congener	28—3	—	Laccophilus hyalinus	28—3	—
Rana ¹⁾	26—3	—	Agonum viduum	28—3	—	Lacon murinus	6—5	—
Käfer (Coleoptera).			Alophus triguttatus	12—4	—	Lema cyanella	1—5	—
Admont			Amara familiaris	28—3	—	" merdigera	21—4	—
Carabus cancellatus	31—3	—	Anthrenus scrophulariae	17—4	—	Lina aenea	6—4	—
" coriaceus	4—5	—	Apate sinuata	6—5	—	Meloë limbatus	1—5	—
Cerambyx moschatus	18—6	—	Aphodius prodromus ⁶⁾	4—3	—	" proscarabaeus	12—4	—
Cetonia aurata	24—6	—	Ascelera thasalina	6—5	—	" semipunctatus	1—5	—
Chrysomela populi	6—5	—	Balaninus nucum	6—5	—	Melolontha vulgaris	18—4	—
Cicindela campestris	12—4	—	Brontes planatus	6—5	—	Micetophagus atomarius	6—4	—
Dytiscus marginatus	30—3	—	Byturus fumatus	6—5	—	Necrobia violacea	28—3	—
Elater murinus	29—3	—	Callidium alni	6—5	—	Nemosoma elongatum	12—5	—
Geotrupes stercorarius	30—3	—	" sanguineum	21—4	—	Nitidula obseura	28—3	—
Gyrinus mergus	9—4	—	" variabile	12—5	—	Ocypterus similis	6—5	—
Haltica oleracea	14—4	—	" violaceum	26—5	—	Oedemera virescens	6—5	—
Lampyris noctiluea	4—7	—	Cantharis fusca	6—5	—	Omias hirsutulus	12—4	—
Meloë proscarabaeus	10—5	—	" obseura	1—5	—	Opatrium sabulosum	28—3	—
Melolontha vulgaris	14—5	—	Carabus intricatus	6—4	—	Paederus limnophilus	6—5	—
Necrophorus vespillo	5—5	—	" nodulosus	6—4	—	" littoralis	28—3	—
Opatrium sabulosum	31—3	—	Cassida nobilis	12—4	—	Philonthus fumetarius	8—3	—
Cilli			Cephalotes vulgaris	26—5	—	" varians	6—5	—
Crysomela crassimargo ¹⁾	—	27—10	Cetonia aurata	6—5	—	Phytonomus punctatus	12—5	—
Coccinella quadripunct. ²⁾	—	18—11	" hirtella	21—4	—	Platycerus caraboides	6—5	—
			" speciosissima	1—5	—	Platydema Dejeanii	6—5	—
			Chrysomela göttingensis	1—5	—	Plectroscelis aridela ⁶⁾	4—3	—
			" limbata	6—5	—	Poecilus affinis	6—4	—
			" staphylea	28—3	—	" eupreus	28—3	—
			Cicindela campestris	1—5	—	Procrustes coriaceus	12—4	—
			" hybrida	21—4	—	Psoa viennensis	6—5	—
			Cleonus albidus	12—4	—	Rhizophagus aequinoctialis	21—4	—
			" sulcirostris	12—4	—	" bipustulatus	6—4	—
			Clivina collaris	26—5	—	Rhynchosites populi	6—5	—
						Seymunn discoideus	12—5	—
						Silpha rugosa	28—3	—
						Spercheus emarginatus	28—3	—
						Stenus cicindeloides	8—3	—
						" providus	28—3	—
						Sunius orbiculatus ⁶⁾	4—3	—
						Synaptus filiformis	6—5	—
						Tachyporus brunneus	4—3	—
						Timarcha coriaria	1—5	—
						Triplax aenea	6—5	—

¹⁾ In coitu. ²⁾ Auf Wänden. ³⁾ Unter Buchenlaub gesellig. ⁴⁾ Schwärzend. ⁵⁾ Bei Sedlečko. ⁶⁾ Noch meistens in ihren Schlupfwinkeln unter Brettstücken im Grase. ⁷⁾ Am Schilf. ⁸⁾ Auf Blättern von Caltha palustris.

	I. E.	I. E.		I. E.	I. E.		I. E.	I. E.
Tychus niger ⁶⁾	4-3	-	Agriotes striatus	30-4	-	Helops lanipes ¹²⁾	18-4	-
Valgus hemipterus	21-4	-	Anchomenus albipes	25-3	-	Hydrophilus pieeus	4-5	-
Klagenfurt			Anchomenus angusticollis	3-5	-	Hylotrupes bajulus	5-6	-
Lampyris	12-4	-	" elongatus	3-4	-	Lacon murinus	5-5	-
Korneuburg			" prasinus	2-4	-	Lampyris noctiluca	14-6	-
Geotrupes stercorarius	24-3	10-11	" punctatus	2-4	-	Lepyrus colon	15-6	-
Krakau			Anomala horticola ⁹⁾	5-6	-	Lina euprea	8-5	-
Melolontha vulgaris	8-5	-	Aphodius erraticus	3-4	-	" populi	13-5	-
Kremsmünster			" fumarius	2-4	-	" tremula	30-4	-
Acilius sulcatus	3-4	-	Apoderes coryli	4-5	-	" 20. punctata	23-4	-
Aphodius	15-3	-	Aromia moschata	20-6	-	Lucanus cervus	4-6	-
Cantharis fusca	6-6	-	Brachinus crepitans	3-4	-	Meloë proscarabaeus	3-4	-
Cerambyx moschatus	13-7	-	" explodens	3-4	-	" reticulatus	3-4	-
Chrysomela populi	6-6	-	Byrrhus pilula	25-3	-	" violaceus	2-4	-
Clerus formicarius	15-3	-	" varius	23-3	-	Melolontha majalis	22-4	-
Coccinella dispar	15-3	-	Calathus eistelooides	30-4	-	Mesosa curculionides ¹²⁾	4-5	-
Colymbetes	3-4	-	Callistus lunatus	2-4	-	Molytes germanus	8-5	-
Geotrupes stercorarius	28-4	-	Cantharis vesicatoria	13-5	-	Monochamus sutor	24-6	-
Gyrinus natator	3-4	-	Carabus alpestris	25-3	-	Myniops variolosus	23-4	-
Harpalus	13-3	-	" auronitens	20-6	-	Necrophorus germanicus	8-5	-
Helops lanipes	18-4	-	" clathratus	2-4	-	" vespillo	18-4	-
Hoplia horticola	3-6	-	" convexus	5-5	-	Odacantha nebria	18-4	-
Lampyris noctiluca ♀ ⁸⁾	12-6	31-10	" glabratus	18-4	-	Oeypus fuscatus	3-4	-
" ♂	22-6	-	" granulatus	2-4	-	Oniticellus flavipes	8-5	-
Lema asparagi	13-6	-	" Preysleri	29-4	-	Onthophagus fracticornis	18-4	-
" merdigera	1-5	-	" Ulrichii	2-4	-	" vacca	30-4	-
Malachius aeneus	1-6	-	" violaceus	18-4	-	Opatrium sabulosum	2-4	-
Melolontha solstitialis ⁹⁾	13-7	-	Cassida rubiginosa	3-4	-	Osmaderma Eremita ¹¹⁾	27-6	-
" vulgaris	21-5	-	Cetonia aurata	15-4	-	Otorhynchus laevigatus	8-5	-
Osmaderma Eremita	13-7	-	Chlaenius nigricornis	3-4	-	" ligustici	30-4	-
Saperda tremulæ	21-6	-	" vestitus	2-4	-	Panagaeus crux	3-4	-
Kronstadt			Chrysomela odonidis	2-4	-	Philonthus splendens	2-4	-
Melolontha vulgaris	3-5	-	" göttingensis	3-4	-	Phytonomus Viennensis	3-4	-
Lemberg			" haemoptera	5-5	-	Platycerus caraboides	2-4	-
Melolontha vulgaris	3-5	-	" limbata	2-4	-	Poecilus lepidus	3-4	-
Leutschau			" Megerlei	8-5	-	Prionus coriarius	20-6	-
Cetonia aurata	12-6	-	" varians	8-5	-	Pterostichus leucostoma	18-4	-
Geotrupes stercorarius	3-4	-	Cleonus glaucus	18-4	-	" melanarius	3-4	-
Melolontha vulgaris	20-5	-	" ophtalmicus	3-4	-	" parallelus	18-4	-
Lienz (in Tirol)			Clerus apriarius	8-5	-	" terricola	4-5	-
Melolontha vulgaris	20-5	-	" formicarius	8-5	-	" striola	3-4	-
Linz (am Freinberge)			Coccinella M. nigrum	23-4	-	Rhagium inquisitor	13-5	-
Aphodius hirtellus	-	17-11	" 14. punctata ?	23-4	-	Rhyzotrogus solstitialis	24-6	-
" prodromus	-	17-11	" 7. punctata	3-4	-	Silpha carinata ¹²⁾	4-5	-
Chrysomela Staphylea	-	4-11	Colymbetes fuscus	3-4	-	" laevigata	13-5	-
Coccinella 7. punctata	-	9-11	Copris lunaris ¹¹⁾	8-5	-	" obscura	3-4	-
Geotrupes stercorarius	-	15-11	Corymbites aulicus ¹²⁾	8-5	-	" 4. maculata	13-5	-
Neusohl (b) ¹⁰⁾			" haematoches ¹²⁾	8-5	-	" rugosa	4-5	-
Agabus bipustulatus	2-4	-	Cryptoccephalus bipustulatus	8-5	-	" thoracia	5-5	-
Agelastica alni	8-5	-	Cryptoccephalus sericeus	5-6	-	Sphaeridium bipustulatum	5-5	-
			Dianthus aeneus	4-5	-	Staphylinus caesarius	18-4	-
			Diaperis boleti	15-6	-	" hirtus ¹²⁾	5-5	-
			Doreadion rufipes	18-4	-	" nigripes	2-4	-
			Dorcus parallelepipedus	4-5	-	Stomis pumicatus	8-5	-
			Dyliscus marginalis	2-4	-	Synodendron cylindricum	13-5	-
			Elaphrus cupreus	8-5	-	Telephorus rusticus ¹⁴⁾	13-5	-
			" riparius	8-5	-	Tenebrio molitor	25-3	-
			Elater ephippium	3-4	-	Timarcha coriaria	18-4	-
			" sanguineus	8-5	-	" metallica	8-5	-
			Feronia nigritta	2-4	-	" tenebricosa	8-5	-
			Geotrupes mutator	18-4	-	Toxotus meridianus	15-6	-
			Gonioctena affinis	10-3	-	Valgus hemipterus	29-4	-
			Gymnopleurus cantharus	13-5	-	Neusohl (a)		
			Hammaticheros cerdo	18-4	-	Apate capueina ¹⁵⁾	2-6	-
			Harpalus aeneus	2-4	-	Buprestis chrysostigma ¹⁵⁾	9-6	-
			" rufipes	18-4	-	Cicindela germanica ¹⁶⁾	1-7	-
						Clytus arcuatus ¹⁵⁾	9-6	-

⁸⁾ 31-10 noch zahlreich an den Abhängen. ⁹⁾ Sehr häufig. ¹⁰⁾ Die Erscheinungen waren sehr oft nicht auf den Tag genau, sondern für Perioden von wenigen Tagen, z.B. 1.-4. April u. s. w. angegeben, in welchem Fall der mittlere Tag der Periode angenommen worden ist. z.B. 10.-16. Mai = 13. Mai. bei 1.-4. April bald 2. bald 3. April. ¹¹⁾ Dieses Jahr in sehr grosser Menge. ¹²⁾ Um Neusohl sehr häufig. ¹³⁾ In grösserer Menge als im vorigen Jahre. ¹⁴⁾ Bis jetzt überall in ungeheurer Menge. ¹⁵⁾ Im Goldgrund bei Altgebirg. ¹⁶⁾ Berge bei Vulkanova.

	1. E.	I. E.		1. E.	I. E.		1. E.	I. E.
Clytus hafniensis ¹⁵⁾ . . .	9—6	—	Phyllobius pyri	31—5	—	Gastrophysa raphani . . .	25—5	—
Mesosa nebulosa ¹⁷⁾ . . .	1—7	—	Phyllopertha horticola . .	7—6	—	Geotrupes stercorarius . . .	15—5	—
Purpuricenus Köhleri ¹⁷⁾ . . .	1—7	—	Phytonomus punctatus . .	23—5	—	Grammoptera livida . . .	22—6	—
Rhagium mordax ¹⁷⁾ . . .	30—6	—	Pöcilus cupreus	13—4	—	Gyrinus mergus β) . . .	1—6	—
Neutitschein ¹⁸⁾								
Adimonia tanaceti	8—6	—	Prionus coriarius	20—8	—	Haltica nemorum β) . . .	8—8	—
Agabus bipustulatus	23—5	—	Procrustes coriaceus . .	13—8	—	„ nitituda	31—5	—
Amphimallus aprilinus	28—6	—	Rhagium inquisitor	23—5	—	Helops lanipes	31—5	—
Anchomenus prasinus	3—5	—	Silpha obscura	3—5	—	Hister 4. notatus	15—5	—
“ punctatus	23—5	—	” thoracica	2—5	—	“ unicolor	22—5	—
Aphodius simetarius	3—4	—	Staphylinus nebulosus . .	11—5	—	Hylotrupes bajulus	18—7	—
Apoderus coryli	11—7	—	Strangalia armata	28—6	—	Ischnodes acuticornis . .	21—5	—
Aromia moschata	6—7	—	” atra	1—6	—	Laeon murinus	28—6	—
Asemum striatum	28—5	—	Trichius fasciatus	28—6	—	Lagria hirta	9—7	—
Atropa cervina	28—6	—	Trichodes aparius	12—6	—	Lema cyanella	17—5	—
Attelabus eurelionoides	24—5	—	Prag ¹⁹⁾					
Brachinus crepitans	22—6	—	Adimonia rustica	27—8	—	“ 12. punctata β) . . .	31—7	—
Bryrhus pillula	7—5	—	Agabus bipustulatus β) . .	20—9	—	“ melanopa	21—5	—
Callidium dilatatum	24—5	—	” fuliginosus β) . .	20—9	—	Lucanus cervus	4—7	—
Callistus lunatus	20—4	—	Agriotes obscurus	4—6	—	Luperus flavipes	21—5	—
Carabus convexus	3—5	—	Amphimallus solstitialis . .	19—7	—	Malachius aeneus	21—5	—
“ violaceus	22—8	—	Annobium striatum β) . .	17—7	—	” elegans	8—6	—
Cassida equestris	11—5	—	Aphodius erraticus	21—5	—	Melanotus niger	31—5	—
“ nebulosa	23—7	—	” simetarius	21—5	—	Meligethes aeneus	17—5	—
Cetonia aurata	30—5	—	” melanosticticus	21—5	—	” viduatus	10—5	—
Chrysomela fastuosa	21—6	—	Apion columbinum	17—5	—	” viridescens	17—5	—
“ göttingensis	3—5	—	” Gyllenhalii	17—5	—	Meloë proscarabaeus . . .	3—5	—
Cieindela campestris	14—4	—	” minimum	17—5	—	“ rugosus	21—5	—
“ silveiola	20—4	—	” nigritarse	17—5	—	“ variegatus β) . . .	9—7	—
Clythra 4. punctata	28—6	—	” punctifrons	31—5	—	” violaceus	14—5	—
Coccinella conglobata	16—6	—	” vallidum	17—5	—	Melolontha vulgaris	14—5	—
“ 7. punctata	11—4	—	Astynomus aedilis β) . .	12—9	—	Micrapsis 22. punctata . . .	17—5	—
“ variabilis	20—4	—	Athous longicollis	30—5	—	Molytes coronatus	26—5	—
Coptocephala scopolina	1—8	—	Attagenus megatoma	29—5	—	Mordella aculeata	22—6	—
Corymbites haematodes	21—5	—	” pellio	27—5	—	Necrophorus vespillo	22—5	—
“ pepticornis	21—5	—	Bembidium Andreeae	17—5	—	Ocypus similis	14—5	—
Cryptocephalus bipunctat	8—6	—	Brachinus crepitans	14—5	—	Oedemera virescens	22—6	—
“ sericeus	8—6	—	” explodens	14—5	—	Onthophagus coenobita . . .	22—5	—
Cyaniris cyanea	9—6	—	Callidium violaceum!	28—5	—	” fracticornis	22—5	—
Diacanthus aeneus	5—5	—	Carabus cancellatus	10—5	—	” ovatus	21—5	—
Donacia sericea	22—5	—	” intricatus	17—5	—	Opatrium sabulosum	14—4	—
Elaphrus uliginosus	14—4	—	Cetonia aurata	27—5	—	Otiorhynchus ligustici . . .	14—5	—
Epilachna globosa	16—4	—	Chrysomela cerealis	26—5	—	Pachybrachys histrio	22—6	—
Geotrupes vernalis	14—4	—	” erassimargo β)	31—7	—	Paederus littoralis	3—5	—
Gonioctena viminalis	23—5	—	” fastuosa β)	29—6	—	Philonthus aeneus	22—5	—
Gyrinus mergus	15—4	—	Cleonus sulcirostris	27—5	—	Ptratora vitellinae	21—5	—
Haltica Helixinis	16—4	—	Clythra laeviuscula	22—6	—	Phyllobius pyri	22—5	—
“ olereacea	11—4	—	Clythus mysticus	9—7	—	Phyllopertha horticola . . .	16—6	—
Hoplia argentea	8—5	—	Coccinella conglobata	10—5	—	Phytonomus maculatus β) . . .	19—7	—
Hylotrupes bajulus	14—7	—	” dispar β)	5—7	—	” punctatus β)	11—8	—
Labidostomis longimana	1—8	—	” mutabilis β)	11—8	—	Plectroseelis aridula	17—5	—
Lacon murinus	22—5	—	” 14. pustulata	10—5	—	Poecilus eupreus	27—5	—
Lampra rutilans	16—7	—	” 5. punctata	22—5	—	” lepidus	31—5	—
Lampyris splendidula	22—6	—	” 7. punctata	10—5	—	Polydrusus micans	31—5	—
Leptura rubrotestacea	14—7	—	Copris lunaris β)	15—9	—	Proctophorus lobatus	22—5	—
Lina populi	21—5	—	Cryptocephalus bipunctat . .	22—6	—	Rhynchites auratus	15—5	—
Malachius aeneus	23—5	—	” flavipes	21—5	—	Rhinoneus pericarpii	22—5	—
Melandrya barbata	31—5	—	” interruptus	22—6	—	Saprinus aeneus	22—5	—
Melolontha vulgaris	21—5	—	Dasytes pallipes β)	22—7	—	Sciaphilus scitulus β) . . .	10—7	—
Molytes germanus	13—5	—	Dermestes murinus	22—5	—	Silpha obscura	15—5	—
Notiophilus aquaticus	2—5	—	Diacanthus aeneus	22—5	—	Sitones lineatus	10—5	—
Onthophagus fracticornis	16—4	—	Dytiscus marginalis	22—5	—	” lineellus	10—5	—
Opatrium sabulosum	5—4	—	Epilachna globosa β) . . .	24—7	—	” tibiellus β)	30—8	—
Osmaderma Eremita	6—7	—	Feronia melanaria	10—5	—	Sphenophorus abbreviatus .	31—5	—
Otiorhynchus laevigatus	4—5	—	Galeruea lineola	31—5	—	Sphondylis buprestoides β) .	24—7	—
			Gastrophysa polygoni β) .	29—6	—	Staphylinus caesareus . . .	7—5	—
						” maxillosus β)	24—7	—
						” nebulosus	22—5	—

¹⁷⁾ Miesinyer Wald. ¹⁸⁾ Bei einigen Arten scheinen die Daten für die zweite Generation zu gelten, indem die erste (überwinternde) Generation gewöhnlich so arm an Individuen ist, dass ihre Erscheinung leicht übersehen werden kann. ¹⁹⁾ Von den in Prag angestellten Beobachtungen gilt im Allgemeinen, dass die Zeiten der Erscheinung oft zu spät angesetzt sind, weil in den ersten Frühlingsmonaten nur wenige Exkursionen vorgenommen wurden. Dasselbe gilt für alle Stationen von den in den ersten Jahren angestellten Beobachtungen, weil darin die Aufmerksamkeit des Beobachters noch zu wenig geübt ist, in welchem Falle sich der geübte Beobachter bei den selten vorkommenden Insekten befindet.

	1. E.	I. E.		1. E.	I. E.		1. E.	I. E.
Strangalia rubrotestacea β)	19—7	—	Hermannstadt				Locusta verrucivora . . .	15—7
Telephorus rusticus . . .	21—5	—	Eurydema ornatum . . .	19—5	—	" viridissima . . .	15—7	—
Tenebrio molitor β) . . .	17—7	—	Heterogaster urticae . . .	6—5	—	Elischau		
Timarcha coriaria β) . . .	7—7	—	Hydrometa lacustris . . .	28—3	—	Gryllus campestris 1) . . .	3—6	—
Zabrus gibbus β) . . .	30—8	—	Lygaeus equestris . . .	6—5	—	Gastein (Wildbad)		
Pürglitz			Nabis brevipennis . . .	28—3	—	Aeridium stridulum . . .	17—9	—
Buprestis Marianæ . . .	28—6	—	Pachymerus pedestris . . .	12—4	—	Kremsmünster		
Carabus coriaceus . . .	13—5	—	Pentatomæ baccharum . . .	6—5	—	Acheta campestris . . .	15—5	—
" violaceus . . .	9—5	—	Podops inunctus . . .	19—5	—	Forficula auricularia . . .	10—5	—
Cetonia aurata . . .	1—6	—	Pyrrhocoris apterus . . .	10—4	—	Gryllotalpa europaea 1) . . .	12—5	—
Chrysomela alni . . .	7—5	—	Stenocephalus nugax . . .	19—5	—	Leutschau		
" populi . . .	9—5	—	Syromastes scapha . . .	12—4	—	Prag		
Cicindela campestris . . .	9—5	—	Kremsmünster			Schässburg		
Clerus formicarius . . .	21—5	—	Pyrrhocoris apterus β) 1	10—7	—	Forficula auricularia . . .	5—5	—
Circulio pini . . .	14—5	—	Neusohl (b)			Linz (am Freinberge)		
Elater murinus . . .	5—5	—	Aphrophora spumaria 2) . . .	16—6	—	Forficula auricularia . . .	10—5	—
Lamia aedilis . . .	7—5	—	Cicada sanguinolenta . . .	15—5	—	Netzflügler (Neuroptera).		
Lampyris splendidula . . .	9—6	—	Pentatomæ dissimile . . .	16—5	—	Admont		
Lema asparagi . . .	24—5	—	" nigricorne . . .	5—6	—	Aeschna grandis . . .	18—6	—
" merdigera . . .	27—5	—	Syromastes marginatus . . .	5—6	—	Agrion puella . . .	18—5	—
Lucanus cervus . . .	26—6	—	Cercopis maculata . . .	30—5	—	" virgo . . .	12—7	—
" parallelepipedus . . .	11—6	—	Cladius obscurus . . .	16—4	—	Ephemera vulgata . . .	28—6	—
Lytta vesicatoria . . .	23—6	—	Eurydema ornatum . . .	20—4	—	Libellula vulgata . . .	20—5	—
Melolontha arvensis?) . . .	11—6	—	Harpactor cruentus . . .	23—6	—	Elischau		
Prionus coriarius . . .	23—6	—	Hydrometa lacustris . . .	14—4	—	Hermannstadt		
Schässburg			Pentatomæ baccharum . . .	8—5	—	Chrysopa variegata . . .	6—5	—
Cantharis vesicatoria . . .	4—6	—	" Eryngii . . .	16—4	—	Libellula depressa . . .	6—5	—
Carabus cancellatus . . .	8—4	—	" juniperinum . . .	16—4	—	Sialis . . .	20—4	—
" coriaceus . . .	8—4	—	" prasinum α) . . .	21—5	—	Korneuburg		
Cetonia aurata . . .	20—5	—	Phytocoris apterus . . .	3—4	—	Wilten		
Chrysomela populi . . .	1—4	—	" capillaris . . .	12—7	—	Wanzen (Hemiptera).		
Cicindela campestris . . .	20—4	—	Pyrrhocoris apterus . . .	3—4	—	Admont		
Coccinella 7. punctata . . .	18—5	—	Reduvius personatus . . .	26—7	—	Neusohl (b)		
Dytiscus marginalis . . .	20—4	—	Rhaphigaster griseus . . .	24—5	—	Elischau		
Elater murinus . . .	1—4	—	Syromastes quadratus . . .	21—5	—	Hermannstadt		
Geotrupes stercorarius . . .	15—5	—	Velia currens . . .	12—4	—	Chrysopa variegata . . .	6—5	—
Haltica oleracea . . .	1—4	—	Prag			Libellula depressa . . .	6—5	—
Hydrophilus piceus . . .	20—4	—	Aelia acuminata α) . . .	26—5	—	Sialis . . .	20—4	—
Lucanus cervus . . .	15—5	—	" β) . . .	30—8	—	Korneuburg		
Meloë proscarabaeus . . .	18—4	—	Cercopis sanguinolenta . . .	22—5	—	Wilten		
Melolontha vulgaris . . .	2—5	—	Corisa Geoffroyi . . .	22—5	—	Wanzen. 1) Sehr häufig. 2) Vollbrachte die vollständige Verwandlung in solchen Massen, dass die Weidenzweige vom Schaume wie bedeckt waren		
Necrophorus germanicus . . .	5—5	—	Cydnus bicolor . . .	21—5	—	Admont		
" vespillo . . .	20—5	—	" morio . . .	22—5	—	Neusohl (b)		
Schössl			Eurydema oleraceum . . .	16—5	—	Elischau		
Melolontha vulgaris . . .	8—5	—	Hydrometa lacustris . . .	14—4	—	Hermannstadt		
Senftenberg			Lopus gothicus . . .	9—7	—	Chrysopa variegata . . .	6—5	—
Carabus hortensis . . .	15—5	—	Pentatomæ baccharum . . .	3—5	—	Libellula depressa . . .	6—5	—
" violaceus . . .	14—5	—	Syromastes marginatus . . .	21—5	—	Sialis . . .	20—4	—
Cetonia metallica . . .	30—5	—	Tetyra maura β) . . .	11—8	—	Korneuburg		
Coccinella 7. punctata . . .	24—5	—	Schässburg			Wilten		
Lampyris . . .	7—5	—	Cicada sanguinolenta . . .	15—5	—	Wanzen (Hemiptera).		
Melolontha vulgaris 9) . . .	23—5	—	Hydrometa lacustris . . .	10—5	—	Admont		
Wilten			Pentatomæ baccharum . . .	18—5	—	Elischau		
Cetonia aurata . . .	22—6	—	Schrecken (Orthoptera).			Hermannstadt		
Melolontha solstitialis . . .	22—6	28—6	Admont			Chrysopa variegata . . .	6—5	—
Wanzen (Hemiptera).			Forficula auricularia . . .	17—3	—	Libellula depressa . . .	6—5	—
Admont			Gryllus campestris . . .	20—7	—	Sialis . . .	20—4	—
Cicada sanguinolenta . . .	22—5	—	Neusohl (b)			Korneuburg		
Eurydema oleracea . . .	8—6	—	Locusta verrucivora . . .	15—7	—	Wilten		
Pentatomæ baccharum . . .	16—7	—	" viridissima . . .	15—7	—	Wanzen. 1) Sehr häufig. 2) Vollbrachte die vollständige Verwandlung in solchen Massen, dass die Weidenzweige vom Schaume wie bedeckt waren		

Wanzen. 1) Sehr häufig. 2) Vollbrachte die vollständige Verwandlung in solchen Massen, dass die Weidenzweige vom Schaume wie bedeckt waren

Schrecken. 1) Zirpt.

	1. E.	I. E.		1. E.	I. E.		1. E.	I. E.
Neutitschein			Elischau				Neusohl (b)	
Baetis venosa	14—5	—	Argynnis Latonia	29—6	—	Bombyx Carpini	16—4	—
Chrysopa perla	8—5	—	Colias Rhamni α)	13—4	—	Colias Rhamni	20—4	—
Limnophilus griseus . . .	22—5	—	“ Rhamni β)	28—8	28—9	Doritis Apollo	26—6	—
Osmilus maculatus	12—6	—	Lyaena (Bläuling)	3—6	—	Hipparchia Galathea	10—6	—
Panorpa germanica	23—5	—	Papilio Machaon	5—6	—	Macroglossa Stellatarum .	26—6	—
Philoptamus alpina	22—5	—	“ Podalirius ?)	9—6	—	Mamestra Brassicae	20—6	—
Prag			Pontia daplidice	1—5	—	Papilio Machaon	15—5	—
Aeschna cyanea	10—7	—	Vanessa Antiopa α)	14—4	—	Pontia brassicae	3—5	—
Agrion puerula	1—6	—	“ Antiopa β)	23—8	—	“ Cardamines	15—5	—
” virgo	31—5	—	“ Atalanta β)	27—8	—	“ Crataegi	3—5	—
Chrysopa perla	22—5	—	“ C. album γ)	13—4	—	Smerinthus Populi	10—6	—
Ephemera vulgata	18—7	—	“ Polychloros	14—4	—	Vanessa Atalanta	1—6	—
Libellula 4. maculata . . .	9—6	—	“ Urticae γ)	13—4	—	“ Cardui	26—6	—
” vulgata	31—7	—				“ Jo	3—5	—
Schässburg			Hermannstadt			Neutitschein		
Ephemera vulgata	1—6	—	Vanessa Polychorus	28—3	—	Acaena Sambucaria	11—7	—
Libellula vulgata	18—5	—	Korneuburg			Abrostola Triplasia	8—8	—
Senftenberg			Acherontia Atropos	—	23—10	Acasis Rivularia	17—7	—
Libellula	27—5	—	Colias Edusa	—	1—11	Acherontia Atropos	29—9	—
Falter (Lepidoptera).			Pontia napi	—	23—10	Acidaria Albuvaria	28—5	—
Admont			Saturnia pyri	9—5	—	“ Lutearia	28—6	—
Acherontia Atropos	18—9	—	Vanessa Atalanta	—	1—11	Aerobasis Rubrotibiella .	11—7	—
Argynnis Latonia	10—5	—	“ C. album	—	8—11	Aeronicta Psi	22—5	—
Colias Rhamni	17—4	—	“ Urticae	—	21—10	“ Runicis	23—7	—
Hipparchia Janira	15—7	—	Kremsmünster			“ Strigosa	20—6	—
” Pampphilus	18—7	—	Acherontia Atropos	17—9	—	Adela Degerella	22—6	—
Lyaena Betulae	15—5	—	Acidalia Brumata	1—11	—	Agrotis Sussula	20—8	—
” Phlaeas	18—5	—	Colias Rhamni	15—3	—	Alcuitina Hexadactyla .	19—8	—
Macroglossa Stellatarum .	15—6	—	Papilio Machaon	4—5	—	Amphidasis Betularia .	21—6	—
Plusia Gamma	4—9	—	Pontia brassicae	28—4	—	Amphipyra Typica	21—6	—
Pontia Brassicae	1—5	—	Vanessa Antiopa	5—4	—	Anaitis Plagiaria	22—5	—
” Cardamines	3—5	—	” Jo	4—5	—	Anarta Anachoreta α) .	22—5	—
” Crataegi (?)	1—5	—	” Polychloros	17—3	—	“ β)	3—8	—
Sphinx Convolvuli	30—7	—	Kronstadt			” Heliaca	23—5	—
Vanessa Antiopa	18—4	—	Colias Rhamni	28—3	—	Antocharis Cardamines .	21—5	—
” Atalanta	18—4	—	Lemberg			Apamea Didyma	22—6	—
” C. album	12—5	—	Colias Rhamni	5—5	—	” Latrunula	17—6	—
” Jo	21—4	—	Leutschau			” Testacea	29—8	—
” Polychloros	18—3	—	Argynnis Latonia	5—4	—	Apatura Clytie	6—7	—
” Urticae	10—6	—	Colias Rhamni	4—4	—	” Iris	2—7	—
Zygaena Filipendulae .	26—7	—	Lyaena (Bläuling)	21—5	—	Aplecta Nebulosa	16—6	—
Bistritz			Papilio Machaon β)	5—8	—	Arge Galathea	2—7	—
Colias rhamni	24—3	—	” Podalirius	4—4	—	Argynnis Aglaja	30—6	—
Vanessa Urticae	12—3	—	Pontia Cardamines	24—5	—	” Euphrosine	23—5	—
Cilli			Sphinx Euphorbiae	3—6	—	” Latonie	22—5	—
Acherontia Atropos	—	—	Vanessa Antiopa	4—5	—	” Paphia	1—7	—
Colias Hyale	—	—	” Atalanta	6—6	—	Argyptera Pratana	19—7	—
Lycena Adonis	—	12—11	” Jo	5—4	—	Asopia Farinalis	20—6	—
Vanessa Antiopa	—	17—11	” Polychloros	5—4	—	Aspilades Bipunctaria α) .	22—5	—
Czernowitz			” Urticae	24—3	—	“ β)	16—7	—
Pontia Crataegi 1)	7—6	—	Linz (am Freinberg)			” Mensuraria	11—7	—
Deutschbrod			Argynnis Latonia	—	21—11	” Palumbaria	26—6	—
Pontia Crataegi	23—5	—	Neusohl (a)			” Vespertaria	30—8	—
Vanessa C. album	22—5	—	Hipparchia Galathea 3) . .	1—7	—	Asteroesopus Cassinia . .	4—10	—

Falter. 1 Sehr häufig. 2 Bei Sedlec. 3 Im Miesinyer Wald.

	1. E.	I. E.		1. E.	I. E.		1. E.	I. E.
Calpe Libatrix	27—9	—	Larentia Undularia	12—6	—	Zerene Adustaria	20—6	—
Caradrina Cubicularis	28—8	—	Lycaena Acis	14—6	—	” Marginaria	1—8	—
Catocala Fraxini β)	31—8	—	” Argiolus	24—5	—	” Macularia	11—6	—
Paranymphpha	21—7	—	” Corydon	25—7	—	Zygaena Filipendulae	22—6	—
Cheimatobia Brumaria	26—10	—	Macroglossa stellatarum	28—6	—	” Minos	12—7	—
Chelonia Caja	3—7	—	Madopa Salicalis	12—6	—	” Peucedani	29—7	—
” Russula	14—6	—	Mamestra Persicaria	16—6	—	Prag		
Chersotis Plecta	25—6	—	” Pisi	22—6	—	Acontia Luetuosa	25—5	—
Cidaria Chenopodiaria	17—8	—	” Suasa	8—8	—	Aeronieta Psi α)	27—5	—
” Ligustraria	20—6	—	Mania Maura	24—7	—	” β)	17—8	—
” Miaria	19—6	—	Miselia Oxyacanthae	21—9	—	Argynniss Latonia	29—5	—
” Moeniaaria	9—8	—	Nematois Scabiosellus	1—8	—	” Paphia	—	26—8
” Molluginaria	28—6	—	Noctua Augur	2—7	—	” Selene β)	25—7	—
” Popularia	17—7	—	Nymphula Lemnalis	6—9	—	Aspilates Bipunctaria β)	24—7	—
” Reticularia	17—7	—	” Literalis	17—6	—	Botys Verticalis	19—7	—
” Silacearia	6—8	—	Orgya Antiqua	28—9	—	Bryophila Perla	28—7	—
” Suffumaria	27—5	—	Paedisca Profundana	10—7	—	Cidaria Rivata	29—7	—
” Tristaria	28—6	—	” Seutulana	23—6	—	Colias Edusa	29—7	—
Cledeobia Angustalis	1—8	—	Papilio Machaon	21—5	—	” Hyale	25—5	—
Coccyx Piniana	16—7	—	” Podalirius	3—6	—	” Rhamni	3—5	—
Coenonympha Hero	9—6	—	Pararga Megaera α)	1—6	—	Eubolia Clathrata	25—5	—
” Iphis	22—6	—	” β)	28—7	—	Euprepia Lubricipeda	25—7	—
” Pamphilus	30—5	—	Pellonia Vibicaria	23—6	—	Hesperia Comma	3—8	—
Colias Hyale	30—5	—	Pempelia Carnella	16—7	—	” Linea	13—7	—
” Myrmidone	13—6	—	” Obduetella	1—8	—	” Malvarum β)	25—7	—
Cosmia Trapezina	7—8	—	” Ornafella	12—7	—	Hipparchia Eudora	3—7	—
Crambus Inquinatellus	1—8	—	Platypteryx Lacertula	28—7	—	” Galathea	25—7	—
” Perlellus	23—6	—	Plusia Bractea	17—6	—	” Janira β)	3—8	—
” Sylvellus	16—7	—	” Chrysitis	3—8	—	” Megaera	26—5	—
Deilephila Euphorbiae	9—6	—	” Gamma	21—5	—	” Pamphilus	23—5	—
Depressaria Applanella	21—8	—	Polyommatus Chryseis	14—6	—	Hypomenita Evonymellus	23—7	—
Diloba Coeruleocephala	12—10	—	” Phlaeas	25—7	—	Idaea Ornataria β)	28—7	—
Doritis Mnemosyne	3—6	—	Porthesia Chrysorrhoea	15—7	—	Liparis Dispar	13—7	—
Ennomos Advenaria	28—5	—	Psilura Monacha	23—7	—	” Saliceis	—	15—8
” Alniaria	19—8	—	Psyche Pulla	24—5	—	Lithosia Quadra	19—7	—
” Parallelaria α)	10—7	—	Pterophorus Fuseus	12—7	—	Lycaena Alexis α)	29—5	—
” β)	6—10	—	” Tetradactylus	16—7	—	” β)	14—7	—
” Prunaria	20—6	—	Pyrausta Purpuralis	23—5	—	” Amyntas	29—7	—
” Signaria	22—6	—	Rumia Crataegaria	11—6	—	” Argus β)	29—7	—
Epinephele Janira	28—6	—	Satyrus Semele	12—7	—	” Circe β)	19—8	—
” Hyperanthus	28—6	—	Sciaiphila Hyemana	5—4	—	” Corydon	19—7	—
Euclidia Glypica	8—5	—	Scopula Sophialis	23—6	—	” Phlaeas β)	14—7	—
” Mi	8—5	—	” Stramentalis	11—7	—	” Thersamon	3—7	—
Eudorea Ambigualis	20—6	—	Sericoris Urticana	22—6	—	Macroglossa stellatarum β)	28—8	—
Eupithecia Rectangularia	16—6	—	” Lacunana	29—6	—	Papilio Machaon	26—5	—
Fidonia Clathraria	21—5	—	” Olivana	19—7	—	” Podalirius	1—6	—
” Obliteraria	22—6	—	Sesia Myopaformis	27—5	—	Plusia Gamma	—	—
” Wavarria	20—6	—	Setina Mesomella	2—7	—	Pontia Brassieae	26—5	—
Gelechia Rhombella	21—8	—	Smerinthus Ocellata	31—5	—	” Cardamines	21—5	—
Gnophria Quadra	12—7	—	” populi	28—5	—	” Daplidice β)	19—8	—
” Rubricollis	22—6	—	Solenoptera Metieulosa	7—9	—	” Napi	21—4	—
Gonopteryx Rhamni α)	3—4	—	Teras Contaminana	1—9	—	Pterophorus pentadactil. β)	14—7	—
” β)	10—7	—	Thanaos Tages	11—5	—	Syntomis Phegea	12—7	—
Grapholita Hohenwartiana	17—7	—	Thecla Rubi	30—5	—	Theela Betulae	17—8	—
Hadena Atriplicis	6—6	—	Tortrix Baumanniana	1—8	—	Triphaena Pronuba	4—8	—
” Cucubali	5—8	—	” Cinetana	1—8	—	Vanessa Antiopa	26—5	—
” Genistae	4—6	—	” Diversana	12—7	—	” C. album β)	6—7	—
” Glauca	5—6	—	” Hamana	26—6	—	” Cardui	26—5	—
Hamearis Lucina	28—5	—	” Heparana	22—6	—	” Jo	21—5	—
Herminia Barbalis	12—6	—	” Viridana	16—6	—	” Polychloros β)	10—7	—
Hesperia Sylvanus	12—6	—	Torula Chaerophyllaria	23—6	—	” Urticeae	14—4	—
Hypena Proboscidalis	20—7	—	Triphaena Innuba	15—6	—	Xylina Polyodon	28—7	—
” Rostralis	28—8	—	Vanessa Antiopa	16—4	—	Zygaena Ephialtes	24—7	—
Hypomeneuta Plumbellus	8—8	—	” Atalanta	5—6	6—10	” Filipendulae	24—7	—
” variabilis	16—7	—	” Cardui	22—5	—	” Minos	13—7	—
Idaea Ornataria α)	13—6	—	” C. album	—	” Onobrychis	19—8	—	
” Sylvestraria	1—8	—	” Jo	14—4	—	” Peucedani	31—7	—
Ipsipetes Dilutaria	16—7	—	” Urticeae α)	16—4	—	Retz		
” Impluviaria	1—10	—	” β)	23—6	—	Vanessa Polychloros	5—4	—
Larentia Bilinearia	11—6	—	Xanthomelas	5—4	—			
” Dubitaria	21—6	—	Xanthia Citrago	31—8	—			
	27—10	—	Xylophasia Rurea	14—6	—			

	1. E.	I. E.		1. E.	I. E.		1. E.	I. E.
Schässburg			Linz (a)			Prag		
Acherontia Atropos	13—8	—	Bombus ³⁾	20—4	—	Bibio Marci	5—5	—
Argynnis Latonia	30—4	—	Formica	2—4	—	Chironomus plumosus	5—5	—
Colias Rhamni	28—3	—	Neutitschein			Dasypteron diadema	14—7	—
Papilio Machaon	3—5	—	Apis mellifica	14—4	—	Lucilia Caesar	22—5	—
” Podalirius	8—4	—	Polistes hortorum	16—4	—	Panzeria lateralis	26—5	—
Pontia Cardamines	1—6	—	Tenthredo neglecta	14—5	—	Sargus cuprarius	21—5	—
” Crataegi	20—5	—	” scalaris	22—5	—	” formosus	28—6	—
Vanessa Antiope	2—6	—	Prag			Scatophaga stercoraria	18—5	—
” C. album	4—4	—	Apis mellifica	14—4	—	Stratiomys strigata	18—7	—
” Jo	14—4	—	Athalia rosae β)	18—7	—	Syrphus balteatus β)	11—8	—
” Polychloros	8—3	—	Bombus hortorum	28—4	—	” pyrastri β)	11—8	—
” Urticae	28—3	—	” lapidarius	3—5	—	Tabanus bovinus	18—7	—
Senftenberg			Chrysis ignita β)	25—7	—	Volucella inanis	28—6	—
Colias Rhamni	19—4	—	Formica	14—4	—	Wallendorf		
Lycæna Alexis	26—5	—	Macrophysa neglecta	26—5	—	Apis mellifica	7—3	—
Pontia Napi	1—5	—	Vespa vulgaris	3—5	—	Krabben.		
Vanessa Antiope	14—4	—	Retz			Admont		
” Jo	4—5	—	Bombus	20—4	—	Epeira diadema ¹⁾	8—6	—
” Polychloros	16—4	—	Vespa Crabro	20—4	—	Julus terrestris	22—3	—
Immen (Hymenoptera).			Schässburg			Oniseus armadillo	6—4	—
Admont			Apis mellifica	29—3	—	Phalangium opilio	4—4	—
Apis mellifica	25—3	—	Bombus hortorum	29—3	—	Scolopendra electrica	24—3	—
Bombus hortorum	12—4	—	Vespa crabro	13—5	—	Tetragnatha extensa β) ²⁾	14—9	—
” lapidarius	12—4	—	” vulgaris	15—5	—	Trombidium holosericeum	28—3	—
Formica	6—3	—	Xylocopa violacea	15—5	—	Cilli		
Vespa vulgaris	6—4	—	Senftenberg			Phalangium opilio	—	13—11
Xylocopa violacea	6—4	—	Apis mellifica	13—4	—	Czaslau		
Bistritz			Formica	3—5	—	Tetragnatha extensa	23—3	—
Apis mellifica ¹⁾	10—3	—	Fliegen (Diptera).			Deutschbrod		
Cilli			Admont			Tetragnatha extensa β) ²⁾	29—9	—
Elophilus porcinus	—	15—11	Bibio Marci	8—5	—	Elischau		
Gastein Wildbad)			Bombylius major	24—6	—	Tetragnatha extensa β)	28—9	—
Bombus hortorum	23—5	—	Chironomus plumosus	10—4	—	Trombidium holosericeum	16—4	—
Vespa vulgaris	26—5	—	Lucilia Caesar	19—6	—	Gastein (Wildbad)		
Korneuburg			Scatophaga stercoraria	16—3	—	Epeira diadema ¹⁾	23—5	—
Apis mellifica ²⁾	2—3	8—11	Tipula cornicina	26—6	—	Tetragnatha extensa β) ²⁾	20—9	—
Kremsmünster			” oleracea	18—4	—	Hermannstadt		
Apis mellifica	5—4	—	Elischau			Julus terrestris	6—4	—
Bombus	5—4	—	Musca domestica	23—3	—	Oniseus asellus	6—4	—
Pompilus viaticus	15—3	—	Kremsmünster			Podura lignorum	4—3	—
Sirex gigas	28—6	—	Bombylius major	14—4	—	Trombidium holosericeum	12—4	—
Leutschau			” minor	14—4	—	Kremsmünster		
Apis mellifica	27—3	—	Tipula gigas	8—5	—	Tetragnatha extensa	23—3	—
Formica	20—3	28—10?	Neutitschein			Trombidium tinctorium	23—3	—
			Bombylius pictus	5—5	—	Leutschau		
			Limnobia punctata	14—4	—	Phalangium opilio	6—4	—
			Mesembrina mystacea	23—5	—			
			Tipula gigantea	1—6	—			

Immen: ¹⁾ Erster Ausflug. ²⁾ Schwärmen am Stock. ³⁾ Schwärmen. ⁴⁾ Bereits in grosser Menge.

Krabben: ¹⁾ Im Radnetz. ²⁾ Fliegende Gespinste.

	I. E.	I. E.		I. E.	I. E.		I. E.	I. E.
Lienz (Tirol)			Schnecken.					
Epeira diadema	2-5	-	Admont				Helix foetens	15-3
Neusohl (b)			Helix ericetorum	14-4	-	" fruticum	15-3	-
Armadillo vulgaris	20-4	-	" hortensis	14-3	-	" hortensis	6-5	-
" pulchellus	20-4	-	" pomatia	12-4	-	" pomatia	17-4	-
Glomeris marginata	20-4	-	Limax agrestis	29-4	-	Limax ater	12-5	-
Porcellio pictus	18-4	-	" ater	9-5	-	Leutschau		
Neutitschein			" rufus	8-5	-	Helix hortensis	27-3	-
Tetragnatha extensa β)	18-9	-	Deutschbrod			Limax agrestis	15-5	-
Trombidium holosericeum	2-4	-	Helix hortensis	14-4	-	Linz (a)		
Prag			Limax ater	1-6	-	Helix hortensis	18-4	-
Trombidium holosericeum	6-4	-	Gastein (Wildbad)			Prag		
Schässburg			Limax ater	1-6	-	Helix ericetorum	28-4	-
Epeira diadema 1)	2-5	-	Helix bannatica	6-4	-	" hortensis	15-4	-
Julus terrestris	16-4	-	Limax agrestis	6-4	-	" pomatia	17-4	-
Tetragnatha extensa β)	20-9	-	Planorbis corneus	28-3	-	Limax agrestis	10-5	-
Trombidium holosericeum	2-4	-	" 7. gyratus	28-3	-	" ater	16-5	-
Senftenberg			Kremsmünster			Senftenberg		
Epeira diadema	30-5	-	Helix ericetorum	15-3	-	Helix pomatia	6-5	-
						Limax ater	12-5	-

Phänologische Notizen aus der Vogelwelt Wiens

in den Jahren 1854—1855.

(Mitgetheilt von Herrn Julius Finger in einzelnen Briefen mit den verzeichneten Daten hier im Auszuge folgend.)¹⁾

Am 11. December 1854.

Die anhaltenden feuchten meteorischen Niederschläge wirken sehr drückend und verstimmend auf die Vogelwelt. — Lautlos und schweigsam kommen und ziehen unsere befiederten Freunde, und wir hören nur selten die monotone Ruhe unserer Wälder und Auen durch das schrillende Gegicker eines hungerigen Falken, oder das schneekündende Schnarren der Misteldrossel unterbrochen.

Was der Winter uns gewöhnlich an Gästen bringt, ist meistentheils schon eingetroffen.

Den *Archib. lagopus*, Schneegleier, zog das heurige mäusereiche Jahr in ungewöhnlicher Menge herbei, daher wir ihn auch allerorts, entweder in schönen Spiralen die Luft durchschneidend, oder stundenlang in träger Ruhe, auf erhöhten Plätzen, einzeln stehenden Bäumen, Pfählen oder Marksteinen sitzend finden.

Haliaetus ossifragus, Seeadler, 2. Dec., und *Aquila fulva*, Steinadler, 8. Dec., erscheinen, ersterer längs der Donau ziehend, ausgeworfene Thiercadaver als Beute wählend, während der letztere, Aas verschmähend, auf das zahlreiche Wild unserer Auen und Felder Jagd macht.

Der nordische Tannenheher (*Corvus cariocatactes*) zeigt sich einzeln, 5. Dec. Unter den Enten treffen wir *Anas acuta*, Spiessente, 8. Dec., *Anas penelope*, Pfeifente, 10. Dec., als neuangekommen, die Zahl der uns schon durch längere Zeit besuchenden Schell-, Moor- und Löffelenten vermehrend:

Schaaren von *Anas boschas*, Wildenten, verlassen die grösseren Gewässer, um sich in kleineren Partien auf nahrungsreicherem Flüssen und Bächen zu vertheilen. — So bildet unsere Wien an manchen Stellen sehr besuchte Enteneinfälle, und wir hören häufig daselbst Abends, wenn kaum das Ave Mariä-Glöcklein verklungen, jenes durch ihren Flug verursachte angenehme Klingeln in der Luft, das den geduldigen Jäger so sehr entzückt.

Am 19. December.

Den 14. December. Wildgänse (*Anas segetum*) verlassen uns in langen Schnüren und mit vielem Lärm in südwestlicher Richtung steuernd.

Am 16. December liessen sich die ersten rothfüssigen Strandläufer (*Totanus calidris*) hören, durch ihr angenehmes Pfeifen abendlich die Ufer der Wässer belebend.

Ascolopax gallinago. Die Bekassin ist noch hier, auch die seltene *Ascolopax major* im Zuge wurde am 17. Dec. geschossen.

Von Möven lässt sich nur die Lachmöve (*L. ridibundus*) sehen, und auch die nur vereinzelt, in Folge des gelinden Winters; überhaupt ist der Mangel an Schnee und Kälte, die Ursache, dass viele nördlicher brütende Vögel heuer entweder gar nicht, oder in nur sehr geringer Zahl, bei uns eintreffen.

¹⁾ Diese Notizen waren zunächst blos für die Wiener Zeitung bestimmt, wo man sie auch abgedruckt findet; sie bieten aber so Vieles des Interessanten, dass sie auch in dieser poetischen Fassung nur eine höchst willkommene Beigabe unserer Beobachtungs-Register bilden können. Fritsch.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Monografien Entomologie Hymenoptera](#)

Jahr/Year: 1860

Band/Volume: [0135](#)

Autor(en)/Author(s): Fritsch Karl (sen.) [Carl]

Artikel/Article: [\): Zoophänologische Beobachtungen aus der Umgebung Wiens im Jahr 1855.
– Jb. k. k. Cent.-Anstalt Meteorol. Erdmagn. 7 \(1855\) \(Anhang\) 72-88](#)